

SITUATION

S T H L M

Jan Gradvall

MED BLICKEN UTIFRÅN PÅ ABBA

Johan Lindström

TONBRUKETS FÖRMAN STÄNDIG STUDENT

Fallfrukt i Enskede

ÄPPLET MUSTAS INTE LÅNGT FRÅN CITY

GATUPLANET SID 38 →

Allt fler söker
hjälp hos frivillig-
organisationer

I rollen som polisen
Sibel i tv-serien
"Taelgia" fick Sara
Shirpey använda sina
egna erfarenheter av
mellanförskap och
tacksamhetsskuld.

SARA

"Mina föräldrars flykt har gett
mig ett liv med många möjligheter"

SHIRPEY

**SARA-VIDE ERICSON
& TILDA LOVELL**

**NÅGOT MÖRKT STÄLLDE SIG
VID VÅRA SINNENS FEM TRÖSKLAR
UTAN ATT GÅ ÖVER DEM**

**BONNIERS
KONSTHALL
30 AUG**

→ 29 OKT

INNEHÅLL

#309
Oktober 2023

8. Konstväxlingar

Utställningarna på sju tunnelbanestationer växlar innehåll.

16. Johan Lindström

Tonbrukets skiva *Light Wood*, *Dark Strings* är en tidlös tidskapsel.

34. Mustigt i Enskede

I elva år har Nya Enskede Musteri hållit öppet sju veckor på hösten och mustat inlämnade äpplen.

38. Gatuplanet

Frivilligorganisationer möter allt fler hjälpsökande. Men socialtjänsten märker inget ökat tryck.

44. Jan Gradvall

Med boken *Vemod undercover* berättar han en större och djupare historia om ABBA och Sverige, med blicken utifrån.

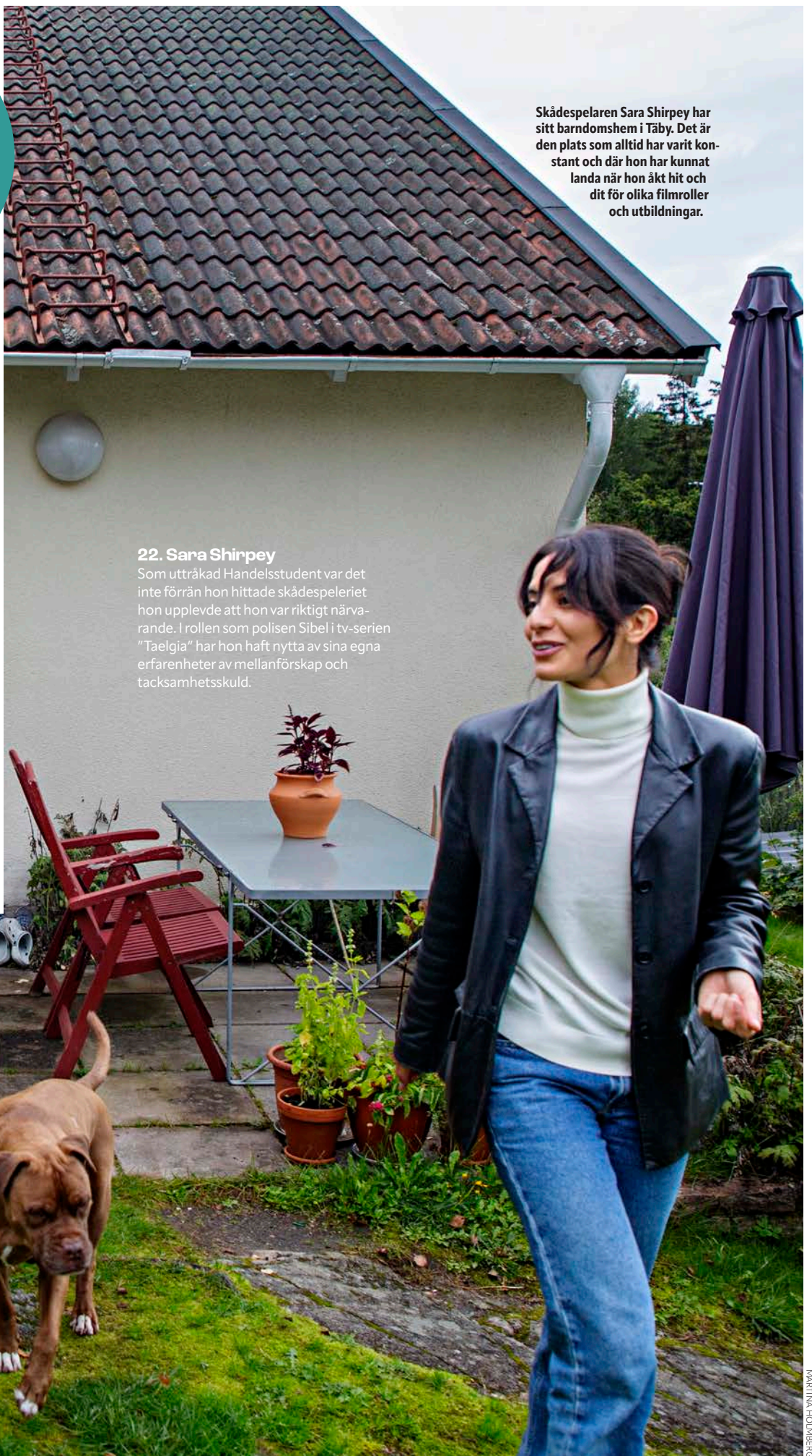
ALLTID I SITUATION STHLM

- 6. Min Plats
- 11. Situation Waldersten
- 15. Krönika
- 47. Korsord
- 48. Dåtid Sthlm

Skådespelaren Sara Shirpey har sitt barndomshem i Täby. Det är den plats som alltid har varit konstant och där hon har kunnat landa när hon åkt hit och dit för olika filmroller och utbildningar.

22. Sara Shirpey

Som uttråkad Handelsstudent var det inte förrän hon hittade skådespeleriet hon upplevde att hon var riktigt närvarande. I rollen som polisen Sibel i tv-serien "Taelgia" har hon haft nytta av sina egna erfarenheter av mellanförskap och tacksamhetsskuld.

Kollektivt kul. För små och stora.

GBY

Välkommen till Spårvägmuseet på
Gasverkstorget 1 i Norra Djurgårdsstaden.

sparvagsmuseet.se

SPÅRVÄGS
MUSEET

ULF STOLT, CHEFREDAKTÖR

Växla konst, ABBA:s luncher och tacksamhetsskuld

Reporter Maria Hagström fick en länk med några avsnitt av kommande serien "Taelgia" att titta på medan vi skvalpade runt tänkbara personer att intervjua på omslaget till det här numret. När hon tittat på några av dem ansåg hon att serien hade så pass mycket verkshöjd att det absolut var på sin plats att intervjua Sara Shirpey, som spelar en av huvudrollerna som polisen Sibel.

Sara Shirpey har på senare tid kunnat ses i bland andra tv-serierna "Top Dog" och "Handen på hjärtat".

Så de tog pendeltåget ut till Täby där hon växte upp, och talade bland annat om mellanförskap och den där tacksamhetsskulden som hennes föräldrars flykt från Iran lagt på henne – att i stället få växa upp här är en möjlighet som hon liksom inte får slarva bort.

Läs intervjun på sid. 22.

Tonbruket har ingen riktigt motsvarighet musikaliskt – de murar upp sin koncern i ett helt eget ljudlandskap. Kommande skivan *Light Wood*, *Dark Strings* tycker bandets förman Johan Lindström är den bästa de gjort, med en mer tidlös, ren och avskalad ljudbild.

DET FÖRSTA ÄPPLET i Stockholm som mognar för säsongen är Transparent Blanche. I Gamla Enskede Musteriet kan allmänheten boka tid via SMS, lämna sina äpplen till Sofia Bonis som driver musteriet och dagen efter hämta ut så många trelitersdunkar det räckte till av nymustad äppeldryck. I elva år har musteriet funnits och håller öppet sju veckor under hösten. Hennes favoritäpple?

– Gravensteiner är saftigt och har bra syra.

Genom åren har Jan Gradvall samlat på sig historier om ABBA. Nu kommer boken *Vemod undercover*, där han samlat 27 av dem. En av historierna som inte kom med i boken var den om luncherna när de flyttade in i Polarstudion 1978.

– Björn och Benny och de andra var helt nöjda med att kaka varmkorv till lunch. Men då krävde ljudteknikern Michael B. Tretow att de skulle äta riktig lunch, så de gick ner till Rörstrandsgatan och åt på en krog som inte finns längre.

Allt fler personer söker hjälp hos frivilligorganisationer, men socialtjänsten upplever inget ökat tryck. Inte ännu.

Och i tunnelbanan växlar man konst.

FAKTA HEMLÖSHET

33 250 personer lever i hemlöshet i Sverige, enligt Socialstyrelsens definition av hemlöshet.

Där ingår personer i akut hemlöshet, personer som saknar boende efter institutionsvistelse, personer som bor inom den sekundära bostadsmarknaden och personer som bor kortsiktigt hos familj, släkt eller andra privatpersoner.

7247

hemlösa personer vistas i Stockholm enligt den senaste mätningen och av dessa lever 1558 i akut hemlöshet.

OM SITUATION STHLM

Sedan 1995 säljs *Situation Sthlm* av hemlösa människor i Stockholm och Mälardalen.

Konceptet med gatutidningsförsäljning har visat sig vara en framgångsrik metod att arbeta med hemlösa människor på, eftersom det ger tidningsförsäljaren en möjlighet att tjäna egna pengar genom att arbeta, samtidigt som tidningen – i sig – fungerar som en kanal för påverkan, opinionsbildning och debatt kring frågor som rör de hemlösa säljarnas situation.

Situation Sthlms sociala verksamhet med arbete och sysselsättning, individuellt stöd och motiverande samtal, skriparverkstad och möjlighet att ha sin post hit, café, tillgång till datorer, telefon och juridisk rådgivning, fyller en mycket viktig funktion för de hemlösa människor som tar del av verksamheten.

Över 90 procent av *Situation Sthlms* säljare upplever en positivt förändrad livssituation sedan de började sälja *Situation Sthlm*.

Omslag:
Martina Holmberg

SITUATION STHLM REDAKTIONEN **Chefredaktör och ansvarig utgivare** Ulf Stolt, ulf@situationsthlm.se, 08-545 953 90

Reporter Maria Hagström, maria@situationsthlm.se **Art Director** Johan Olsson **Fotografer och illustratörer** Anneli Hildonen, Martina Holmberg, Magnusa Sandberg, Jesper Waldersten. För osignerat material svarar redaktionen. Redaktionen ansvarar ej för insänt icke beställt material. **Hemsida** www.situationsthlm.se **E-post** red@situationsthlm.se **Räckvidd** 102 000 läsare (Orvesto konsument 2023:1) **Upplaga** 15 900 ex/mån (TS helår 2023) **ISSN**: 1400 - 4437 **LEDNING OCH ADMINISTRATION VD** Pia Stolt, pia@situationsthlm.se, 08-545 953 87 **Adress** Torkel Knutssonsgatan 37, 118 49 Stockholm **Tel** 08-545 953 81 **Organisationsnummer** 55 66 49-1071 **Bankgiro** 5774-9327

SOCIAL VERKSAMHET Verksamhetschef, sociala verksamheten Jenny Lindroth, jenny@situationsthlm.se, 08-545 953 88 **Samordnare** Ingmar Olofsson, ingmari@situationsthlm.se, 08-545 953 81, Jonas Svensson, jonas@situationsthlm.se, 08-545 953 81 **Telefonnummer distribution** 08-545 953 81 **Öppettider** Måndag till fredag kl. 8 – 15.15 **Organisationsnummer** 80 24 11-14 97 **Bankgiro** 5357-3259 **Gåvokonto Bg** 431-2252 **ANNONSERING & PRENUMERATION** Herman Sundgren, herman@situationsthlm.se, 08-545 953 94, Axel Schéle, axel.schele@mediakraft.se, 070-727 41 09 **Privatprenumeration** 11 nummer kostar 880 kronor **E-post** situationsthlm@flowinfo.se **Tryck**

V-TAB Vimmerby 2020 **Miljö** Plasten runt tidningarna är en PE-folie. Den är återvinningsbar och lämnas i containern för plast vid återvinningsstationerna.

MIN PLATS

En tidningssäljare berättar om sin favoritplats i stan

”De har inte dömt mig som jag trodde”

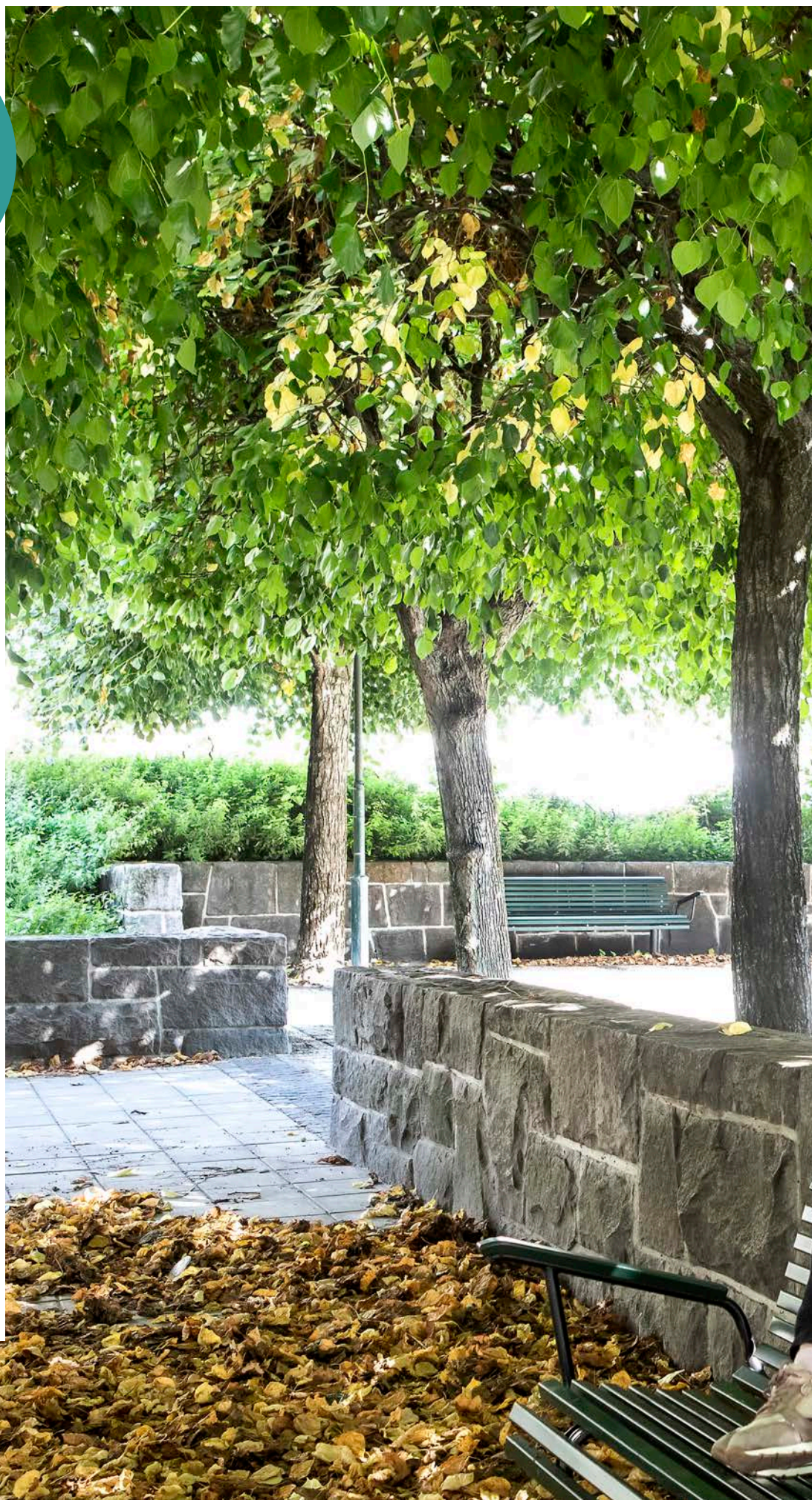
Emelie Wennberg passerar dagligen genom en liten park vid **Valhallavägen**. Hon har insett att hennes fördomar om området inte stämde.

Efter att jag flyttade in på ett boende här har jag utforskat den delen av stan. Jag brukar gå förbi den här lilla parken varje morgon och sen när jag ska tillbaka. Den är ett litet stopp på vägen, där jag kan sätta mig och ta det lugnt.

Jag har också bott i tält i skogen inte långt härifrån. Det var när min kille inte fick hjälp av soc. Det gör ont i en att den man älskar ska sova själv i ett tält. Varför skulle jag sova i en säng när han var ute? Men jag gillar närhet till natur också. Där kan jag rensa huvudet och bara sitta stilla.

Jag är annars lite rastlös och går omkring mycket. Jag har mest gillat att gå på nätterna. Det är så fint då och jag har inte velat synas. Jag var länge negativ till att sälja tidningar och när jag var yngre tiggde jag ibland på tåg och sålde mig på gatan. Jag trodde inte heller att det skulle gå att sälja Situation Sthlm här kring Tekniska och Östra station, men det gör det. Folk har påpekat att de är glada att det finns nån som säljer här. Jag har fått en annan syn på människor i området, mer positiv. Jag har lärt mig att man inte ska döma ut människor. De har inte heller dömt mig på det sätt jag trodde att de skulle göra. I stället har det blivit många givande samtal. Det har gjort mig starkare.

TEXT **MARIA HAGSTRÖM**
FOTO: **ANNELI HILDONEN**

20

procent av de inhandlade matvarorna slängs, enligt en undersökning av HelloFresh. Det innebär att varje svensk slänger mat till ett värde av 782 kronor per månad.

Rekordmånga webbplatser blockerar

SÄKERHET Med hjälp av blockeringslistor från polisen som uppdateras oftare, kompletterade med blockeringslistor från Interpol och kanadensiska Project Arachnid, har Tele2 sedan årsskiftet blockerat

3 464 095 försök att nå webbplatser som innehåller material som visar sexuella övergrepp på barn. Det är 35 procent fler

blockeringar hittills i år än under hela 2022.

Webbplatserna på de olika blockeringslistorna spärras redan på domännivå. Den

som försöker komma åt en blockerad sida omdirigeras till en stoppsida med information från polisen, där de också ber om tips om sexuella övergrepp samt information var man kan söka hjälp.

ULF STOLT

PRESSBILD

På en av utställningarna på Gärdets tunnelbanestation visas bildkollage med historiska referenser och populärkultur av Jeanette Hayes.

Stor ökning av obetalda skulder

EKONOMI Allt fler obetalda räkningar skickas till Kronofogden. Det visar ny statistik för årets första sex månader. I Stockholms län fick Kronofogden in 137 989 krav på obetalda skulder. Det kan jämföras med 120 741 krav under samma period i fjol – en ökning med över 14 procent. Antalet berörda personer i länet har ökat med nästan 9 procent till cirka 63 561.

– Det märks tydligt att många har svårt att få pengarna att räcka. Vi har fått in fler krav och betydligt högre skuldbelopp jämfört med tidigare år. Det handlar om räkningar till inkassobolag och banker, men också kostnader för boende och el. Det är en oroande utveckling, säger Davor Vuleta, privatekonomisk talesperson på Kronofogden.

I Sverige är det totala skuldbeloppet nu det högsta någonsin – 14,6 miljarder kronor. En stor del av ökningen består av skulder mellan 100 000–500 000 kronor som ofta är kopplade till lån utan säkerhet. Nästan hälften av skulderna är på mindre än 3 000 kronor.

– En mindre skuld växer snabbt. Det kan bli starten på en långvarig skuldsättning, säger Davor Vuleta.

MARIA HAGSTRÖM

TUNNELBANAN VÄXLAR KONST

”Konstväxlingar” visar utställningar i sju tunnelbanestationer. Den 7 oktober hålls ”Världens längsta vernissage” när nya konstnärer tar över.

KONST I konceptet ”Konstväxlingar” visas 13 utställningar varje år i sju tunnelbanestationer – några av de mest välbesökta platserna i landet. Den 7 oktober sker en konstväxling och höstens utställningar har vernissage. – En röd tråd är ett personligt

historieberättande, där många av konstnärerna använt sig av egna bilder från fotoalbum och arkiv. Genom att sätta ihop olika ögonblicksbilder ur samlingarna har de skapat nya berättelser och nya sätt att se på historien, säger Ulrika Lublin, projektledare för Konstväxlingar.

På Zinkensdamms station visar Marie-Louise Ekman sin konst i storformat. På Slussen och Fridhemsplan kommer svartvita bilder av Filipa Arias och Eric

Magassa att visas. På Mariatorget visar Cia Kahnti fotografier.

På Skanstulls tunnelbanestation visas konstvideor.

– Spårvägmuseet kommer också att visa filmerna. Torsdagen den 5 oktober presenteras hela videoprogrammet och då får man möjlighet att träffa konstnären Amin Zouiten, vars film Nadir är först ut i höstens program, säger Carin Fahlén på Kulturförvaltningen.

MARIA HAGSTRÖM

ISTOCKPHOTO

MITT JOB

Om yrken och
arbete i stan

**ANKI CAVONIUS
ÄR SPECIALIST PÅ
FÄRG OCH TAPETER**

”En del målar även kulör i taket”

– Jag har jobbat här i trettio år. Vi säljer inte lika mycket tapeter som på nittiotalet. Nu vill folk hellre måla, gärna med starkare färger än den grå trenden som varit rådande. Det är mycket grönbliått och rosa.

– Det finns tvåtusenfemtio kulörer att välja på enligt NCS, som är en global standard. Ibland vill kunderna ändå ha en annan nyans då ändrar jag receptet i maskinen så det blir ett mellanting.

– I slutet av nittiotalet gjorde vi också egna färger i butiken, ”Söderkulörer”. Det var bara vi som hade receptet. Mosebacke var cremefårgad, Folkungagatan grön och Maria Trappgränd turkos. Vi sålde dem i små plåtburkar i över sjuttio olika kulörer, bröt färgen själva. Färgerna var omtyckta, men till slut tog hanteringen för mycket tid.

– Jag älskar att jobba här på Söder, kunderna är underbara. Flest är det på helger och måndagar innan stängning. Vi har öppet trehundra sextiofem dagar om året och är sexton kvinnor och fem män. På våra över sexhundra kvadratmeter har vi förutom färg och tapeter också järnvaror, VVS och mycket annat.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO AV **MAGNUS SANDBERG**

Tyvärr tog hantering för lång tid, så Wirströms Järn & Färg slutade blanda ”Söderkulörer” i butiken. Men i slutet av 90-talet sålde de Mosebacke, Maria Trappgränd och Folkungagatan på burk.

KÄTTY CUMMING

För att ha träffats på en jazzutbildning låter Girl Scout väldigt lite jazz.

TUNGT MJUKA GIRL SCOUT

Med sin andra ep *Granny Music* fortsätter Girl Scout att buzza runt i sitt indielandskap.

MUSIK De fyra medlemmarna i Girl Scout – Emma Jansson sång och gitarr, Evelina Arvidsson Eklind bas och sång, Per Lindberg trummor och Viktor Spasov gitarr – träffades på Kungliga Musikhögskolan när de studerade jazz.

Musiken de gör med Girl Scout har dock väldigt lite med jazz att göra – det är gitarrdriven, sprakig, lätt kajalsvärtad pop, dynamisk och kåftig, som gjord för festivaltält och plastglas.

Efter att Emma Jansson och Viktor Spasov varit en duo en kort tid som spelade allt från Burt Bacharach till The Beatles på cocktailevenemang och vernissager i ett försök att tjäna pengar, ville de utvecklas och spela eget material och vände sig till två skolkamrater som anslöt.

Tidigare i år släppte de ep:n *Real Life Human Garbage* som uppmärksammades både här och internationellt, hamnade på bästalistor och gjorde väsen av sig i rätt kretsar. Girl Scout har sedan spelat i bland annat USA och Europa och hela tiden haft en klädsam buzz runt sig.

Nu kommer andra ep:n *Granny Music*. Som textmässigt är en förflyttning bort från debuten.

– Det finns en hel del utläggningar om barndomsminnen, familjedynamik och romantiska relationer, och mer personliga berättelser som är inbäddade överallt. Det dynamiska spektrumet i *Granny Music* är bredare, det finns både mjukare och tyngre låtar på den här ep:n. säger Emma Jansson.

ULF STOLT

Granny Music utkommer 27 september. Girl Scout spelar på Hus 7 i Stockholm 18 november.

Bostadspriser ökar i förorten

EKONOMI Bostadspriserna har generellt gått ner, men vissa förorter har blivit mer attraktiva. Det visar Boolis kartläggning av vad en lägenhet kostar vid Stockholms tunnelbanestationer.

Mest har priserna minskat vid Hötorget med 13 procent, Skarpnäck med 12 procent och Slussen med 11 procent. Men vid vissa stationer har priset ökat. I Johannelund har det gått upp 7 procent, i Tallkrogen 2 procent och i Fittja och Masmo 1 procent.

MARIA HAGSTRÖM

SHUTTERSTOCK

Arbete psykiskt ansträngande

HÄLSA För första gången sedan man för över 40 år sedan började ställa frågor om människors arbetsmiljö i så kallade ULF, "Undersökning av levnadsförhållanden", har fler än hälften av landets förvärvsarbetsande svarat att man upplever arbetet som psykiskt ansträngande.

– Det är vanligare med ett psykiskt ansträngande arbete bland kvinnor än bland män, 57 respektive 49 procent. Det är även vanligare bland personer i tjänstemannayrken än bland dem som har ett arbetaryrke, 57 respektive 46 procent, säger Anne Danielsen Rackner, SCB.

ULF STOLT

”Vi har sett att många barn oroar sig för gängvåldet och undrar hur det kan drabba dom själva eller människor dom känner.”

Anna Toss, projektledare Lilla Krisinfo. MSB har tillsammans med bland andra BRIS, tagit fram särskild information för barn med anledning av skjutningarna.

Situation Waldersten

- Äntligen är det semester.
- Mamma, du är arbetslös.
- Kalla det vad du vill,
det gjorde pappa också.

VAR LÅNGA GATAN NÄR KL. 10.59-11.31

DENTILLSYNES oanvända grinden som leder in till Gröna Lund hålls stängd.

Gatan asfalterad i mitten, utmed båda sidor kullersten närmast fasaderna, sedan plattare sten i två rader, sedan kullersten igen, sedan en enkelrad stenar.

Det står en svart bil parkerad med två hjulpar i kullerstenen i skuggan som några träd inifrån en gård ger.

En grå informationsskylt om Långa gatan sitter vid parkeringsskylten i hörnet Sjömansgränd. Om gatans historia, om dess namn och om krigsmanhusen från 1600-talet, logementen för varvsarbetarna från mitten av 1800-talet och om den gamla Dödgrävarbostaden från 1770-talet.

En ung kvinna med håret uppsatt och en dyr handväska testar olika miljöer för att ta selfies, men verkar inte hitta rätt, fortsätter gatan bort.

Blåklint i en kruka på en trappavsats framför en dörr.

Samtidigt som en stor lastbil från ett VVS-företag börjar tuta nere i backen kommer en mindre blå bil från andra hållet och svänger in och ställer sig på en av de privata parkeringsplatserna vid Sjömansgränd. En man kliver ur. Hämtar en sopsäck han slänger in i baksätet, plus en del andra grejer som läggs i bakluckan. Kör iväg igen.

På var sida om grinden in till

nummer 11, krukor med rosa blommor, pelargonier.

Gammaldags gatlyktor i svart smide och glas på husen utmed gatan på den sidan med udda nummer. Gult, grönt, rosa, rött är färgerna på husen, planken som skärmar av innergårdarna ut mot gatan går i rött och brunsvart.

Två hantverkare, en i Djurgårdströja, viker runt

”En ung kvinna med en dyr handväska testar olika miljöer för att ta selfies.”

hörnet från Breda gatan – en av dem väjer i steget för ett uppstickande hörnskydd av sten som sticker upp – medan de samtalar om mössor: ”han hade en med öronlappar, som man knöt”. De tar vänster direkt på Andregatan.

Den unga kvinnan med uppsatt hår står nu en bit in på Breda gatan och har Djurgårdsbageriets skylt snett bakom sig medan hon tar några snabba bilder med telefonen.

Ett filmteam på tre personer står i skuggan av det röda huset med gröna fönsterluckor längst ner på gatan. En man i övre medelåldern filmas och intervjuas, längre ner på gatan tar en fotograf miljöbilder utmed husen.

En kvinna i blommig skjorta och vit bag över axeln kommer gående gatan ner. När hon går in i skuggan skjuter hon upp sina solglasögon på huvudet.

TEXT **ULF STOLT**

FOTO: **MAGNUS SANDBERG**

Nu har du verkligen gjort en bra affär

Förutom fantastisk läsning bidrar du till att förbättra ekonomin för några av de 33 000 människor som lever i hemlöshet i Sverige idag.

Det gör vi med.

SBAB!

Allas tragedi

STRAX EFTER ATT vi klivit innanför ytterdörren hör vi ljudet av sirener.

Jag och min son tittar snabbt på varandra och jag lyfter upp honom i fönstret som vi brukar göra vid en uttryckning.

Vi bor på en höjd i Hägersten, längst upp i huset – vi har fri utsikt över en knutpunkt mellan E4:an och flera vägar mot omgivande områden. VIP-plats vid blåljusstittande.

Nu pekar min son: där! Polisbilen åker med snabb fart. Och sedan en till. Och en till. De tycks aldrig sluta komma. Det blinkar och låter överallt. Jävlar, något stort har hänt. Vi går ut på balkongen samtidigt som en ambulanshelikopter tornar upp sig strax ovanför vårt hustak, min son håller för öronen.

Den landar nedanför oss, vid kommunens utomhusbassänger.

Samtidigt åker polisbilar åt olika håll, stannar till ibland, slår sedan på blåljuset och drar i väg, som om de agerar på plötsliga tips och signaler. Två polishelikoptrar hovrar över området. Adrenalinets pumpar – det är spännande. Jag har inte riktigt hunnit ta in nästa tanke: om något stort har hänt så har något hemskt hänt.

Jag får ett sms: "Någon har blivit skjuten i Västertorp" och jag öppnar nyhetssajterna. Snart dyker "Bandyvägen" upp i en lokal Messengertråd. Jag inser att jag och min son cyklade förbi där tio-femton minuter innan larmet kom till 112.

Men vi bor väl i ett område där sånt här inte sker?!

Jag har kunnat hålla gängvåld och skjutningar på mentalt avstånd. Det har varit andra människors tragedier. Och visst är det fruktansvärda tragedier, men jag själv har inte varit drabbad, jag har inte känt mig otrygg. När vissa

**MARIA
HAGSTRÖM**

Nyhetsredaktör
och reporter

"Kunnat hålla gängvåld och skjutningar på mentalt avstånd."

har pratat om Stockholm som en plats de inte vill åka till har jag varit närmast oförstående inför rädslan. Men en plats kan upplevas läskigare på avstånd än när man är där.

Stockholm är stort och risken att drabbas är så otroligt minimal, även när man cyklar förbi strax innan. Men för en kille i en utsatt förort är risken en annan.

NU RINGER JAG polisen.

För jag inser att jag sett något som kan vara intressant. Senare följer vittnesförhör och jag får återvända till platsen för att kanske minnas bättre. Hur tillförlitligt är minnet när man bara svischat förbi, ovetandes om vad som senare skulle ske?

Det där som brukar hända på avstånd kommer nu nära, blir mer verkligt. Visst borde människor kännas verkliga ändå, även när de dör på andra gator än våra. Eller i en annan del av världen än i vår egen.

Men hjärtat känner starkare på nära håll. Hjärnan reagerar snabbare.

När jag såg ambulanshelikoptern lyfta, levde den 17-åriga killen då? Hur lång tid tog det innan föräldrarna fick sitt livs värsta besked? Fanns det syskon som förlorade en bror?

Rädslan vill ha enkla lösningar på komplexa problem, se snabba resultat. Jag såg att polisen reagerar blixtsnabbt när skott har avlossats, att gängvåld prioriteras då – insatsen var massiv. Finns det insatser långt innan brott har begåtts, andra sorters insatser, minst lika massiva? Våldigt mycket tidigare.

Den som sköt hade kanske haft en annan framtid. Den 17-årig killen som sköts hade kunnat ha en framtid.

Detta är allas tragedi. ■

Intervju

När Johan Lindström producerar handlar det mycket om att låta det läcka in i mikrofonerna. "Varför ska man ändra? Vi gör ju det här nu. Bli rät fel är det ju bara att spela in det en gång till, tänka mer som filmtagningar."

JOHAN LINDSTRÖM, TONBRUKET:

”Man hinner mycket på en dag om man bara spelar”

Tonbrukets förman Johan Lindström avslutade just en tvåårig masterutbildning i komposition och insåg därmed hur lite han egentligen kan och vet om musik.

TEXT ULF STOLT FOTO JOHAN BERGMARK

STRAX EFTER SPORTLOVET 2020.

Johan Lindström hade precis genomfört en efterlängtd biltur mellan San Francisco och Los Angeles via Highway One, där han tagit in på gamla femtiotalsmotell utmed vägen och suttit och skrivit musik – han var artist in residence det året hos Norrbotten Big Band och det var mycket musik att skriva.

Han hade inget instrument med sig på resan, bara sin dator, och satt och skrev på det han jammat fram på pianot hemma och spelat in på memot i telefonen, nu utvecklade han det i notvärlden.

När han kom hem från USA var det en dryg vecka kvar av

Tonbrukets inbokade turné. De hade en norsk trumslagare som vikarierade för Andreas Werliin som fick skäll av sin fru för att han var ute på turné och inte kom hem. Tonbruket var ett av de sista banden som hängde sig kvar ute på vägarna. Gränser stängdes. De spelade i Östersund. Sedan ringde Johan Lindströms fru och sa att hon fått covid.

Världen stängde ner. Och oceaner av tid låg plötsligt orörda framför honom.

– USA-resan var fantastisk. Två veckor senare skrev jag musik i ett vacuum. Varför skriver man musik? Jag kunde inte ens visualisera att jag ska spela den här

musiken, vem jag ska spela den för? Det var otroligt intressant.

Det öppnade för en hel del existentiella funderingar kring just musik, vad musik är, hur den görs, varför den görs och för vem den finns till.

– Ofta kan jag, som en nioåring liksom, få en filmsnutt i skallen hur jag spelar den. Men nu fanns inte det, det var bara ett vacuum, alla satt hemma i mysbrallor och bara: ”vad ska vi göra?”

JOHAN LINDSTRÖM

Född: 9 maj 1972

Gör: Musiker. Spelar gitarr, pedalsteel och piano. Arrangerar, producerar och komponerar musik. Har givit ut två skivor med sin egen septett. Samarbetat med bland andra Rebecka Törnqvist, Ane Brun och Elvis Costello.

Aktuell: Ny skiva med Tonbruket, *Light Wood, Dark Strings* 13 oktober, producerat Bo Kaspers Orkesters kommande skiva *Landet vi ärvde*.

Efter ett drygt halvår i mysbyxor – han hade dockskrivit det som är första singeln från kommande plattan, ”Hermetic Boogey” – sågs Johan Lindström, Dan Berglund och Martin Hederos i studion i Sickla, trots att det var emot rådande rekommendationer, och skrev musik. De tre sågs två gånger och skrev. Tredje gången, när det var en mer spelartad skrivsession, anslöt trummisen Andreas Werliin.

Åtta låtar på tre dagars skrivande – bra utfall?

– Man hinner mycket om man sitter en hel dag och bara spelar mittemot varandra, ”ok, nu hör jag nåt, vad tror du om det?”, som att man kommer med nästa mening, håller samtalet levande. Alla har telefonerna med sig och nån spelar in, vi håller inte alls på med mixerbordet eller studion då.

– Förut var det ofta så att jag skrev för mycket, det blev inte så inbjudande för de andra. ▶▶▶

TONBRUKET

■ Johan Lindström gitarr och pedalsteel, Dan Berglund bas, Martin Hederos klaviatur och fiol och Andreas Werliin, trummor.

■ Debuterade 2010 med skivan *Dan Berglunds Tonbruket*.

■ Bandets första fyra skivor vann Grammisar i kategorin Årets Jazz.

■ Tonbruket har bland annat skrivit teatermusik till "Mannen utan minne" av Aki Kaurismäki på Dramaten och "Undertiden" som sattes upp på Elverket.

■ Spelar på Folkoperan 16 oktober.

Jag kom med en helt färdig masterplan. Men jag märkte att det inte blev bra för bandgrejen, energierna blandas inte så bra då.

I januari 2022 spelade de in skivan i Köpenhamn. Men efter fyra dagar åkte de hem igen för alla smittades av covid.

– Vi hann spela in i tre dar, det blev skivan. Men sen har den legat, vi skulle släppa skivan med Christian Kjellvander, vi var ute och spelade. Men vi tänkte att det är lugnt, den här skivan är så tidlös, men en kapsel från den tiden.

JOHAN LINDSTRÖM VIKER upp locket på axelväska han har stående bredvid sig i soffan och plockar upp sin dator. Han har gått en Masterutbildning i komposition på Musikhögskolan – "jag var den äldsta eleven" – och ska spela upp en grej för mig, ett ljud han jobbar med just nu.

Ljud har alltid intresserat Johan Lindström. Från det att hans pappa, som jobbade på

"Jag gjorde mixband åt min farsa som han sålde till lunchrestauranger och fick betalt i oxfilé."

Söderbergs på Sveavägen där det såldes ljudanläggningar och skivor, fiffelade hem två skivspelare och lärde honom att taktmixa.

– Sen köpte han hem TDK-band och tog med sig maxisinglar som alla hade ett trumbreak i mitten där man kunde mixa in nästa låt. Så jag gjorde mixband åt min farsa som han sålde till lunchrestauranger i närheten av Söderbergs, och fick betalt i oxfilé som han fyllde frysen med.

När åttiotalet slog in på allvar med arenastora refränger kände han sig inte hemma i musiken längre. Så han slutade mixa band som elvaåring och började snegla på mammas Beatles-skivor i stället, tog ut "Imagine" på pianot hemma.

– Sen fick jag en akustisk gitarr i julklapp i sjuan, försökte lära mig "Blackbird".

Han vänder upp datorn och scrollar fram till rätt notblad på skärmen och ger mig lurarna och spelar upp det han ljudmässigt

just nu håller på att orientera sig i. Han berättar att han lyssnade mycket på kompositören György Ligeti när han studerade. Det var så han upptäckte de här klangerna, de här kvartstonerna mellan halvtonerna.

– Om det kombineras på rätt sätt med rena toner så låter det inte falskt utan som ett ting. Om du kommer åt en papperskorg, det låter ju på ett självklart sätt, man tänker ju inte på det – det låter ju inte falskt, det är ju ljudet av ett ting. En bestämd sak.

– Man kan skriva sänt för blås och stråkar. Som att det låter som att det kommer en långtradare plötsligt. Då kan man börja jobba med en helt ny palett av ackord.

Johan Lindström viker ner skärmen på datorn igen. Och säger, apropå utbildningen.

– Jag kan ingenting, så kände jag. Men det var kul att känna så. Jag har hållit på i trettiofem år, man vill ju va student tills man dör, bara fortsätta lära sig. ■

**STORPANTARE,
THIS IS FOR YOU!**

Välkommen till
**Stockholm citys
snabbaste pantstation.**

**PANTA MASSOR,
cash direkt i handen.**

T-bana Hötorget
Kungsgatan mot Drottninggatan – Sveavägen norrut

**VÄRLDENS MEST
PANTADE
HUVUDSTAD**

Varje dag bidrar en miljon stockholmare till
att få det svenska pantsystemet att snurra.

Och vet du kära pantare. Ni är alla hjältar i
Världens mest pantade land.

PANTAMERA

Illustration av Åke Leisjö

TILL MANNEN I MITT LIV

Du kom in i mitt liv när allt var som svårast. Vi hade känt varandra i över trettio år, och hade inte setts på över fjorton år. Vi fick kontakt via Facebook, jag hade tänkt då och då på dig, och vad som hade hänt i ditt liv sen våra vägar skildes. Sen kom den dagen då vi bestämt att vi skulle ses. Jag skulle komma och hälsa på dig i din nya lägenhet. Jag var nog lite nervös, men så fort jag klev av på tunnelbanan och såg dig, släppte all nervositet. Det kändes som det var i går vi hade mötts, och sen den dagen blev jag kvar hos dig. Det hade jag aldrig trott när

jag åkte för att träffa dig, men där ser man att just när allt är som mörkast i ens tillvaro, så kan det vända. Härom veckan så har vi varit ett par i tre år, och jag vet att vi kommer leva med varandra resten av våra liv. Du är helt enkelt mannen i mitt liv.

Victoria 234

SISTA RYCKET

Humlan gör sitt sista ryck. Flyger till de stackars blommorna. Är små, dom enda kvar. Med sin sista energi äter den sista nektarn inför vintern. Myrorna klättrar på mina ben, jag undrar: ser jag ut som en myrstack?

Flugorna flaxar i mina ögon som B-52:or. Är jag en komocka nu också? Fick jag visst ett myggbett på örat, toppen ju. Var ju roligt... Vems är det sista rycket??

Jaha, så fick jag en geting i halsen, jädra läsk... Så jag får väl konstatera att krypen har makten och vinner, nu går jag.

Magdalena 407

LÖSA PROBLEM

Minns så väl för några år sen, vi hade ett gräl du och jag. Plötsligt sneglar jag till och ser en tår falla ner. Jag undrar vad du tänker på, kanske att vi ska försonas eller kan det vara något annat

som jag inte kan förstå just nu. För du vet för mig finns alltid bara du. Plötsligt tar du tag i min hand, jag sneglar lite försynt och ser att du rodnar litegrann. Varken du eller jag vill ha bråk, eller hur. Jag tyckte jag verkligen hade tur som fick dig, visst har vi olika åsikter men det är ju nåt som ingår i ett förhållande. Du sa till mig att vi inte skulle tjafsas om bagateller och det tyckte inte jag heller. Då reser du dig upp och omfamnar mig, jag kramar dig hårt, vi står tätt intill och dagen slutade bra.

Om man löser problem som vi och det är ju nåt man faktiskt vill.

Lena Freij

NATIONALDAG TILL BEHAG

Upp i Hälsinge land
var Herr Celsing ibland
där i Celsing hand
hölls en kalsing i brand.

Gula färger
emot detta
fru Celsing sig värjer
o svär, "de' ska icke va'
hur som helst här ida'
slik på fattig o rik"
ljöd Fru Celsing skrik.

Nej en blågul kalsong
till vår konungasång,
en kort i modell
eller lång i flanell
förty så skall det va'
på denna nationens högtidliga dag.

JAW

Illustration av LO

VAPENPAKT

Kartan över den förlorade jorden
och människornas hem färgad röd
visas fortfarande i nyhetssändningarna och
ingen ger sig.

Förväntningarna hos barnen vars
bröder och fäder krigar
skär genom benet,
politiska straff utdelas
för ord och böner om
försoning.

Och vi
som skrämnda snart allierat oss
i vapenpakt
vänder oss till religionsförakt och läser
sagor för oss själva under täcket
Läckert.

LO

PAPPAS FÖDELSE- DAG

EN NYSKRIVEN MÖRK KOMEDI
AV ALEJANDRO LEIVA WENGER

Pappa fyller år och familjen är samlad. Men huvudpersonen själv betar sig märkligt. Hans hembakade empanadas är förvisso lika oätliga som vanligt, men han har dukat fram en tallrik för mycket och pratar i gator. Vem väntar de på?

Medverkande: Ana Gil De Melo Nascimento, David Fukamachi Regnfors, Omid Khansari, Pablo Leiva Wenger, César Sarachu, Sanna Sundqvist, Kristina Törnqvist

Regi: Frida Röhl
Scenografi/kostym: Charlotta Nylund
Ljus: Carina Persson
Ljud: Robin Auoja
Fotokamera: Mami Lindell
Musik: Joel Hammar Magnusson
Dramaturg: Irena Kraus

URPREMIÄR 26 OKTOBER

DRAMATEN

”DERAS FLYKTT HAR GETT MIG ETT FRITT LIV MED MÅNGA MÖJLIGHETER”

Sara Shirpey var en ostimulerad Handelsstudent. Men hon tog examen innan hon vågade gå en annan väg – skådespeleriets. Nu är hon aktuell i tv-serien "Taelgia" som polisen Sibel som återvänt till uppväxtens Södertälje. Själv är Sara Shirpey uppvuxen i Täby. Hon tar med oss till barndomshemmet.

Text **Maria Hagström** Foto **Martina Holmberg**

Sara Shirpey erbjuder skydd under sitt svarta paraply. Hon är den enda av oss tre som inte varit dum nog att lita på väderappen.

Regnet som skulle komma framåt kvällen började falla redan vid lunch. Vi skyndar från Tekniska högskolans tunnelbanestation till Roslagsbanans perrong. Där visar skylten att det är tolv minuter tills tåget mot Näsbypark går.

Sara Shirpeys lägenhet ligger här i närheten, men hon ville helst inte ta med oss dit. Den är nystajlad inför en eventuell försäljning och den känns inte som "hon". Egentligen har den aldrig gjort det. Hon har inte bott där mycket eftersom hon har varit bortrest på olika filmuppdrag och dessförinnan teaterstudier i Göteborg och en kurs i USA.

– Jag känner att jag skulle vilja ha en bas nu, ett hem som känns mer som mitt. Men jag får se, det är så oklart vad jag ska göra härnäst, det är lite svårt att planera. Så har det varit de senaste åren.

I stället för den opersonligt stajlade lägenheten ska hon ta med oss till sitt betydligt mer personliga barndomshem i Täby.

– Det är den plats som verkligen har varit konstant, när jag har varit och flängt i sex-sju år. Även om jag inte bott där på länge är det fint att komma dit, att kunna landa där ibland.

Familjen flyttade in i det huset när hon var ungefär fyra år. Där bodde hon tills hon som 21-åring flyttade in till stan.

– Då gick jag på Handelshögskolan och jobbade extra på bank. Det var en annan tid, säger hon när Roslagståget lämnar stationen.

I den tid som är nu jobbar hon i stället som skådespelare.

Det rullar på bra – riktigt bra. Ifjol spelade hon bland annat huvudrollen i tv-serien "Handen på hjärtat" och hade en roll i filmen *UFO Sweden* och tv-serien "Spelskandalen".

Under Stockholms filmfestival 2022 vann hon Rising Star Award.

Nu är Sara Shirpey aktuell som polisen Sibel i SVT:s spänningsserie "Taelgia", regisserad och skriven av Jens Östberg, som vill visa vad som sker bakom rubriker om organiserad brottslighet och visa den komplexa värld som seriens karaktärer lever i, i Ronna i Södertälje. Den handlar mer om människor som "sitter emellan" och som kommer i kontakt med kriminaliteten på olika sätt, än om tuffa hårdingar.

”Jag känner att jag skulle vilja ha en bas nu, ett hem som känns mer som mitt.”

Framme i Lahäll behövs inte paraplyet mer. Sara Shirpey funderar på hur många gånger en människa har gått sina barndomsgator. Här gick hon i förskolan och skolan, sedan högstadiet 300 meter bort. Likaså valde hon ett gymnasium med naturinriktning i området. Allt ligger i en triangel runt Täby Centrum.

Hon tycker det är fint och mysigt här, men vet inte om hon kan se sig själv återvända hit för att bo.

– För mig är det främst mina föräldrars hus som känns som jag.

Det vita huset ligger innanför ett staket på en lugn villagata. I trädgården växer tomater, vinrankor, gurkor och just nu ett överflöd av björnbär. Mamman började odla mer när barnen var utflugna. Den stora studsmattan står

Rising Star Award

■ Varje år delar Stockholms internationella filmfestival ut Rising Star Award till en skådespelare som gjort utmärkande prestationer och kan bli morgondagens stjärna. 2022 vann Sara Shirpey med motiveringen:

■ "2022 års vinnare är en skådespelare med ovanligt stor bredd. Från tuff fotbollss-coach till kärleksfull parterapeut, från frisör till hästskötare – genom att utforska alla olika karaktärer på djupet går vår vinnare rakt igenom film-duken och tv-rutan. Med nyfikenhet söker och utforskar hon sina roller – det väcker vårt intresse och vi vill bara se mer!"

MARCELL BANDI/OLSSON

Filmskaparen Jens Östberg

■ Jens Östberg belönats med en Guldbagge för långfilmsdebuten *Flugjakten* (2014). Han har även regisserat bland annat tv-serierna "Filip och Mona" och "Spel-skandalen". Tv-serien "Taelgia" arbetade han med i nio år innan den blev klar.

■ Sara Shirpey: "Under djuparbetet och finliret med karaktären Sibel hade jag stor hjälp av Jens Östberg, som inte bara är regissör utan även har skrivit manus. Det var en ynnest att göra förarbetet med honom och att få ha honom på 'set!'"

fortfarande kvar och på baksidan bor några höns som heter Kloker, Blyger, Toker och andra namn från Snövit.

Pappa Majid öppnar dörren och hunden Kimbo rusar ut, ivrig att få hälsa. Sara Shirpey fixar kaffe och te och pappan ställer fram honungsmelon på vardagsrumsbordet tillsammans med en ask bestick och en skål nötter.

Jag frågar om han hade trott att det var skådespeleri som hans dotter skulle ägna sig åt.

– Nej, hon började studera på Handels. Men hon var tveksam och under sista året tänkte hon på något annat. Hon extrajobbade på Handelsbanken i Djursholm och sa sen: "aldrig att jag kommer att jobba på bank, det är inte min dröm".

Men hon fullföljde utbildningen och pappan berättar att de fick komma till en ceremoni i Stadshuset.

– Jag ska visa en bild, säger han och lyfter ner ett inramat foto från en bokhylla som föreställer dottern som tar emot ett diplom.

– Det var fint. Det var också första gången vi var i Stadshuset, där Nobelfesten brukar vara.

– Men sen blev det inget mer stadshus, påpekar Sara Shirpey.

"Jag var så otroligt närvarande när jag skådespelade, på ett sätt jag inte riktigt hade upplevt innan."

"Att man jobbar inom kultursektorn var inte alls något jag växte upp med."

– Nej, hon sa att hon skulle söka till scenskolan. Scenskolan?! Skulle hon inte jobba med ekonomi? Nej. Sara blev första reserv till Teaterhögskolan i Göteborg och grät: "jag kommer inte in, jag kommer inte in".

Sara Shirpey skrattar och säger att det bor en liten skådis i hennes pappa också.

– Men en dag kom Sara och berättade: "jag blev antagen!".

Sara Shirpey tror inte att hon hittat teatern och skådespeleriet om hon inte gjort utbildningen på Handelshögskolan.

– Jag tror att jag behövde bli klar med det formella innan jag kunde tänka tanken att gå en annan väg.

I hennes värld var akademisk utbildning något viktigt, det var det man gjorde.

Ingen av hennes vänner från Täby höll på med film och teater. Mamman jobbade som biomedicinsk analytiker och sektionschef och pappan arbetade tidigare fackligt.

– Att man jobbar inom kultursektorn var inte alls något jag växte upp med. Det låg ganska långt bort. Men ju mer tiden på Handelshögskolan gick desto mer insåg jag att det här inte var vad jag ville göra.

Hon kände sig inte stimulerad och började därför ta sy- och teaterlektioner på kvällarna.

– Då fick jag smak på teatern. Jag var så otroligt närvarande när jag skådespelade, på ett sätt jag inte riktigt hade upplevt innan.

Hennes teaterlärare uppmanade henne att söka till Teaterhögskolan. Det gjorde hon, först i Stockholm.

– Men det var inte det bästa provet jag har gjort, berättar hon och ler åt hur naiv hon var.

– Jag visste inte vad som skulle göras. Tidigare har jag alltid sökt utbildningar med betyg, men när jag kom in i de här rummen och kände anspänningen som fanns där, insåg jag att jag inte var förberedd på det här – det skulle inte gå. Jag märkte hur seriöst det var, det var på riktigt. Året efter när jag sökte in till teaterutbildningen igen var jag mer förberedd.

Hon fick teaterjobb på Folkteatern redan innan hon var

klar med utbildningen i Göteborg. Därefter fick hon ett uppdrag på Stadsteatern i Stockholm, men dagen innan föreställningen "Pappas födelsedag" skulle ha premiär ändrades coronarestriktionerna och allt ställdes in. Därefter har det blivit mer film och tv för henne.

Vad var det som fick dig att fastna för skådespeleri?

– Det är väldigt roligt att få berätta historier och försvinna in i en annan värld, försöka förstå den. Jag har alltid varit intresserad av hur människor funkar. Det bästa jag vet nu är att gå in i karaktärer: hur tänker de, vad vill de, var kommer de ifrån, hur rör de sig och hur hanterar de den här situationen?

I "Taelgia" spelar du polisen Sibel, hur är hon?

– Sibel är en ganska ensam person som lever under väldigt hög press. Hon är nyexad polis och har precis kommit tillbaka till Södertälje, där hon växte upp. Hon tänker att hon i hennes position inom poliskåren ska kunna vara med och förändra, men hon inser ganska snabbt att spelplanen inte är som hon hade tänkt sig. Hon känner krav och förväntningar från polisens håll och krav och förväntningar från syrianska communities håll. Hon slits emellan hennes lojalitet ifrågasätts både från polisen och komunitiet.

Sara Shirpey berättar att Sibel under seriens gång tvingas fundera på vem hon är, vad hon vill och kan göra för att vara sann och kunna leva med sig själv i den här situationen.

– Hon är mycket mer allvarlig, seriös och nedtonad än vad jag är som person. Hon delar inte med sig av sina problem. Hon lägger locket på, håller mycket inom sig och är väldigt stolt. Samtidigt är hon mån om folk i sin omgivning och vill inte börja dem med det som pågår i henne. Men det är en slitning. Hon är konstant i ett mellanläge. Det är som att hon i varje rum hon är i håller upp en fasad. I rummen med poliskollegorna måste hon "keep a straight face" och hemma: "keep a straight face". Hon trycker ner det hon känner, men bland sippor det ut eller bubblar över.

Hur förberedde du dig inför en sån roll?

– Förutom att arbeta med karaktären Sibel har vi fått träffa folk från syrianska komunitiet i Södertälje. Det var väldigt värdefullt. Också att få en inblick i hur Södertälje är som stad.

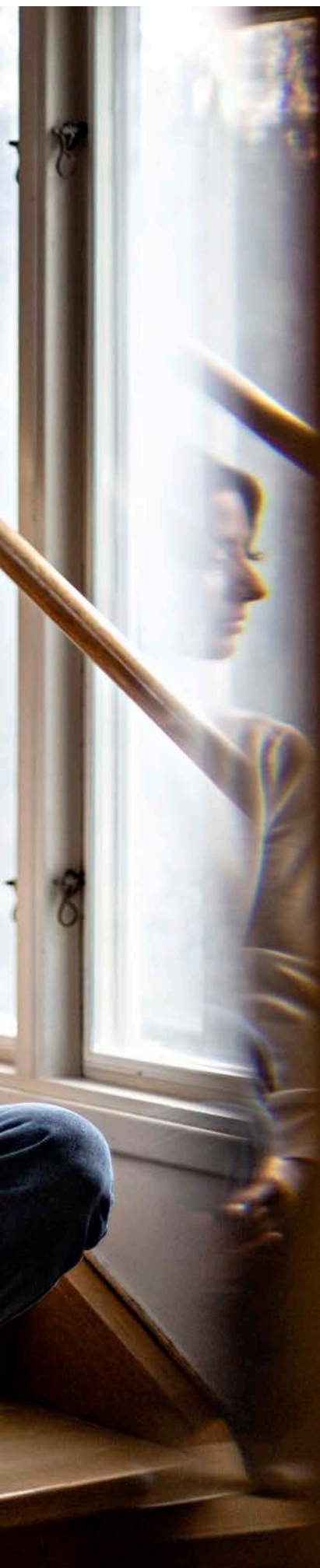
Hon spenderade en del tid i de områden som är i fokus i serien. Men hon påpekar att många i produktionen hade kopplingar till Södertälje och att statister kom därifrån.

– För mig innebar rollen också polisträning. Vi ▶▶▶

Barndomshemmet i Täby är det som är mest hemma för Sara Shirpey, mer än hennes egen lägenhet på Östermalm. När de senaste åren – sedan hon gick ut scenskolan – har varit intensiva och fyllda med filminspelningar på olika platser är det här hon kunnat landa.

Att Sara Shirpeys föräldrar flydde från Iran innebär att hon själv har fått växa upp i frihet. Hon har känt en slags tacksamhetsskuld, att hon måste ta till vara på de möjligheter hon har fått och göra det så bra som möjligt.

”Föräldrar vill att deras barn ska ha det tryggt och bra och en säker framtid. Skådespeleri är inte den säkraste framtiden. Så jag tror att de var glada att jag tog examen först.”

hade turen att ha poliser som kom till produktionsbolaget och tränade med oss några dar. Det är allt från hur man hanterar olika situationer, hur man för sig och pratar, till det fysiska med vapenträning och grepp. Det är också som att poliser i sin yrkesutövning måste agera utifrån en bestämmande och viss auktoritär roll – precis som jag måste leva mig in i olika roller som skådespelare.

I ”Taelgia” får tittaren följa flera karaktärer. Förutom Sibel och hennes familj handlar serien framför allt om Gabriels familj. Gabriel har precis börjat gymnasiet när han flyttar till Ronna, efter att hans pappa spelat bort deras hem. Han blir vän med Marko som ger ”springisarna” uppdrag, ett farligare än det andra. Gabriels syster spelar i Södertäljes basketlag Taelgia och blir erbjuden stora pengar för en läggmatch. Samtidigt försöker några unga människor hitta en väg till ett bättre liv.

Hur tror du att serien kommer att tas emot av människor i Ronna?

– Jag hoppas att de ska tycka att det är nyanserat och komplext – det är ju det i verkligheten. Att de ska tycka om serien och känna att vi gjort den med respekt. Det behövs såna här porträtt och Jens har försökt nyansera saker och ting så mycket som möjligt.

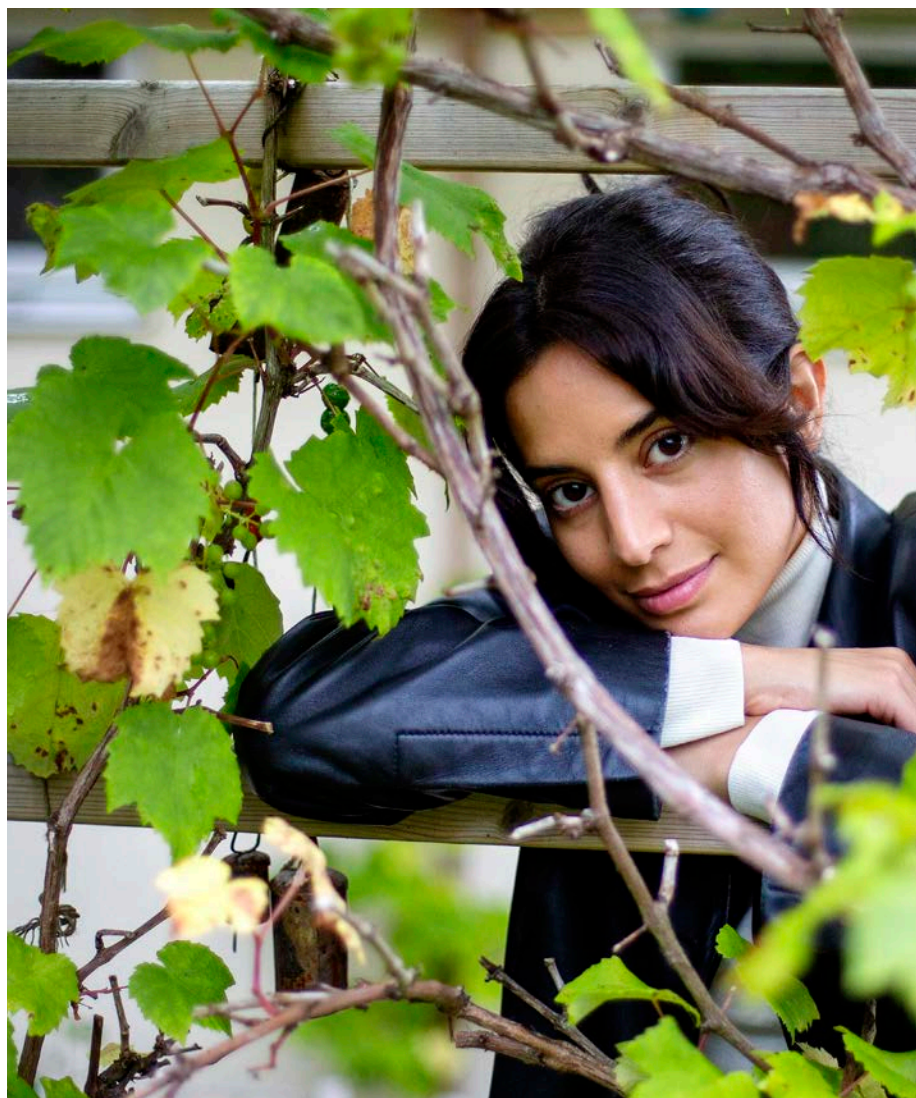
Har du fått en annan syn på hur det är att vara polis där?

– Jag tänker att det är viktigt att det finns poliser som speglar ett område och folket som bor där. Men jag har fått mer inblick i de slitningen det kan innebära, att slitas mellan olika världar. Jag kommer själv från olika kulturella perspektiv, på ett annat sätt.

Ett så kallat ”mellanförskap”?

– Ja, absolut. Framförallt är det ögat utifrån som ser det.

”Jag var så inriktad på att vara den där duktiga och presterande.”

Det var inte många som såg ut som jag när jag växte upp i Täby. Samtidigt har jag aldrig bott i Iran, som mina föräldrar kommer ifrån, även om det är en del av min identitet. Jag har känt ett mellanläge, men jag är också verkligen glad att ha de erfarenheterna – det ger perspektiv. Jag tycker att det berikar och ser det som en styrka.

Däremot har hon tänkt på, och påverkats mer av, det hon kallar för ”tacksamhetsskulden”. Tacksamheten till föräldrar som lämnat ett land och ett liv, för att fly till en säkrare framtid. Tacksamhet över att ha fått en annan chans.

– De kom hit och det har gett mig ett fritt liv med många möjligheter. Jag har känt ett ansvar att ta vara på det, även om ingen har lagt det ansvaret på mig. Det har drivit mig i en prestationsinriktning: jag ska ta vara på det här och göra det så bra som möjligt. Det var nog därför det tog tid för mig att inse att jag ville göra nåt annat än det utbildningen på Handels hade kunnat ge mig, för jag var så inriktad på att vara den där duktiga och presterande.

Som examensarbete på Teaterhögskolan satte hon upp

”Jag hade lätt för mig i skolan och hade turen att inte behöva känna mig kvävd av studier.”

tror att de var glada att jag tog examen först. När jag väl kom in på scenskolan var det lite som att de: ”jaha hon kunde det där, vad det nu var hon höll på med”. Och de är otroligt intresserade och öppna människor.

Att föräldrarna bosatte sig just i Täby handlar om att de hade vänner som redan bodde här när de kom till Sverige, som de fick bo hos till en början. De tycker att det är ett bra område, även om pappan ogillar att mycket har privatiserats i kommunen. Men de uppskattar det lugn och den ro som finns här.

Väggarna i huset pryds av foton på släktingar och framför allt på Sara, hennes ett år yngre syster och sex år äldre bror.

Googlar man Sara Shirpey går det att hitta en artikel i Dagens Nyheter från 2006, som egentligen är en intervju med hennes bror. Men den inleds med ett brev som hans två yngre systrar, 12 och 13 år gamla, skickat till redaktionen:

”Vi önskar att DN ska gratulera vår bror Alexander Shirpey när han fyller 20 år. Som bror brukar han retas, men han är snäll när det gäller. Alexander är snygg, vältränad och läser ekonomi vid Stockholms universitet. Det tar många timmar för honom att fixa varje hårstrå framför spegeln. Det är han som abonnerar på Dagens Nyheter hemma hos oss.

Vi skulle bli jätteglada om ni tog kontakt med honom. Han tror inte att vi klarar av att göra något så stort.”

Sara Shirpeyskrattar högt när artikeln nämns.

– Jag minns att jag tyckte det var roligt att han skulle va med i tidningen, säger hon och kommer sedan att tänka på när hon själv blev intervjuad i lokaltidningen i Täby några år innan dess.

Hon hade skrivit en insändare tillsammans med sin bästis.

– Om att de hade slopat vår mjölk på onsdagar i skolan. Det var inte rätt! Då kom tidningen och gjorde ett reportage om Sara och Anna som ansåg att kommunen inte skulle spara på oss barn, säger hon och skrattar till igen:

– En sån liten duktig flicka! ■

en pjäs om just det här. Föreställningens affisch föreställde hennes examensbevis från Handelshögskolan med en röd text stämplad över: ”Tacksamhetens mamma”.

– Det handlade om Sara och Jaget. Man fick följa en person som i ganska ung ålder kände mycket tacksamhet, men jag drog det till en punkt att hon till slut var så tacksam och gjorde så mycket att hon till slut förlorade sig själv i det.

Har du upplevt prestation och strävan efter bra studie-resultat som nåt jobbigt?

– Nej, egentligen inte. Jag hade lätt för mig i skolan och hade turen att inte behöva känna mig kvävd av studier. Jag kände snarare en otillfredsställelse. Jag gjorde allt det där, det såg så bra ut på papper, men det var inte riktigt jag. Det var den grejen som kom i kapp mig. Jag känner däremot att jag var hårdare mot mig själv när jag började skådespela, för att det betydde så mycket för mig.

Vad sa dina föräldrar när du ville satsa på skådespeleri i stället?

– Jag tror absolut det fanns en oro. Föräldrar vill att deras barn ska ha det tryggt och bra och en säker framtid, speciellt när man kommer från annanstans ifrån och har flytt. Skådespeleri är inte den säkraste framtiden. Så jag

Fakta om Sara

■ Namn: Sara Shirpey

■ Född: 3 april 1992 i Täby.

■ Gör: Skådespelare

■ Gjort: Har bland annat spelat i tv-serierna *Handen på hjärtat*, *Top Dog*, *Lyckolandet* och *Spelskandalen*, samt filmen *UFO Sweden*.

■ Aktuell: I tv-serien *Taelgia* som polisen Sibel.

KALLBADHUSET

Det rullar och gungar för tilltufsade som har lyckats hyra en kanot med billigare och kortare tid vid brofästet Reimersholme, färden går till kallbadhuset cirka trehundra meter och tillbaka. Det har varit hotat under några år av nedläggning av politiska-ekonomiska personer, visst skamligt och behov av upprustning men se pengar till ett av Söders kulturbåtbyggnader finns inte.

Säkert femtio år på nacken, vad vet jag, det våra närliggande släktingar fick glädja sig av... gäller ej oss. Det blåste lite på korta båt-stranden turen... Vi fick se Söders stolthet innan nedmontering, bränns och möjligt säljs till något svenskt företag eller EU registrerat.

Skapa mer protestlistor.

Tobben

INBROTT PÅ OSTFABRIK

Djupt i nere i underjorden levde en mystisk familj med Herr Mullvad som gjorde sitt bästa för försörjningen. Men vintern närmade sig och det var dags att tänka på höst o kylförråd. Mamma Mullvad var orolig, hon hade nyligen fött och hade tre ungar sedan förra året.

Ledaren för mullvadar, råttor, sorkar, möss, skogsmöss och andra besläktade djur var Herr Mullvadskonung. En dag kom åtta listiga råttbanditer o frågade om de kunde få lite stöd för hur kommande vinter kunde bemötas mot svält. Tjaa, Herr Mullvads konung tänkte på saken o det blev ett jaa när han hörde att han skulle få åttio procent av all god ost. Ost är alla råttdjurs favorit mat.

Det viskades o pysslade ett tag efter han hade ovan jord fått tag i vagnar, möss, kuskar och skogsmöss som var starkare o bättre än hästar. De var mycket mindre.

De åtta råttbanditerna bodde i ett sjabbigt rått hotell fast i en annan skog. Sista natten innan det var tänkt de skulle bryta o gnaga sig in i den välskyddade ostfabriken sov de oroligt. För att komma in var det inget svårt... de var ju kriminella råttor, men nu hade dom kommit in o ost fanns det överallt. De åt o blev lite trögare efter alla ostgodbitar.

Utänför väntade möss o skogsmöss nervöst. Vad hade hänt i ostfabriken, hade vännerna blivit frestade av olika hushållsostar, gräddostar eller någon fin fransk dessertost? Vännerna blev oroliga och Kung Mullvad långt bort började tvivla, han hade hjälpt till med trolldryck

som doppades på de kriminella råttornas svans som skulle gälla i enbart tjugofyra timmar. Denna speciella råttsvans kunde dyrka upp den mest omöjliga råttfälla och ostförvaringsställe. Det var denna ost som var speciell, den var lockande för alla råttor, i doft och smak... vad hade hänt? Ostförgiftade kanske av danskt Hawartiost, stark lukt och mystisk smak. Inne var råttor om möjligt lite omtöcknade av Hawarti. Kung Mullvad hade blivit orolig så han skickade iväg en skogsmus med mer trolldryck. Efter ett par timmar kom paketet fram genom skogen till råttorna som kunde använda förstärkt magiskt pulver.

Tobben

TILL MIN ÄLSKADE MOR

Utän dig hade min tro på kärleken ej funnits.

Utän dig hade jag inte varit så hel inombords som jag trots allt är.

Utän dig hade livet inte ens varit värt att leva.

Utän dig hade jag aldrig någonsin kunnat känna trygghet.

Utän dig min älskade mor hade jag aldrig blivit den jag är.

Victoria Berggren

SORG

*Om det är någonting som
e sorgligt, hade det vart
ännu sorgligare om det
inte hade vart sorgligt.*

Lena Freij

ELDSVÅDA

Tittar ut, ser ut som om himlen brinner. Orangeröd himmel, ser ut som det brinner. Blåser, björken följer efter dit vinden blåser, ser ut som en typ brinner där uppe i det blå... Tja, fast egentligen ska det vara blått svart, är det inte alls det. Jag undrar om det brinner i himlen? Hur många änglar blir av med sina vingar för att hjälpa oss människor på jorden? Finns det snart några änglar kvar alls? Som kan hjälpa oss alls?

Magdalena 407

Illustration av **LO**

TILL TITTI

Jag träffade en kvinna på åttiotre år. Mycket hade hon att berätta, bland annat att hon jobbade på Sveriges Radio tills hon var sextiofem år. Men hon ville vara kvar längre. Hon berättade att hon var utrikeskorrespondent i mellanöstern, London, och ett land till jag glömt. Hon var mycket noggrann. Och berättade att hon levde farligt,

detta var på åttioalet. Jag ville lyssna mycket längre på vad hon hade att säga men tyvärr var jag tvungen att avbryta då Situation Sthlm stängde kvart över tre och det här var typ kvart i tre. Jag fick ta hennes namn om jag skulle skriva. Hon älskade att jobba både på radion och ute. Plus att hon köpte tidningen, ja hon var en väldigt trevlig kvinna.

Lena Freij

FÄRGerna EN DAG

Grön är gräsmattan där vi går. Blå är himmelen om vi tittar uppåt. Gul är solen som bränner vår kropp en sommardag. Lila, grön och rosa är regnbågen som breder ut sig på himmelen, det är alltid ett underbart sken. När vi springer på gruset med en kortärmad t-shirt och bara ben.

Lena Freij

ÄGGSKALSVITT

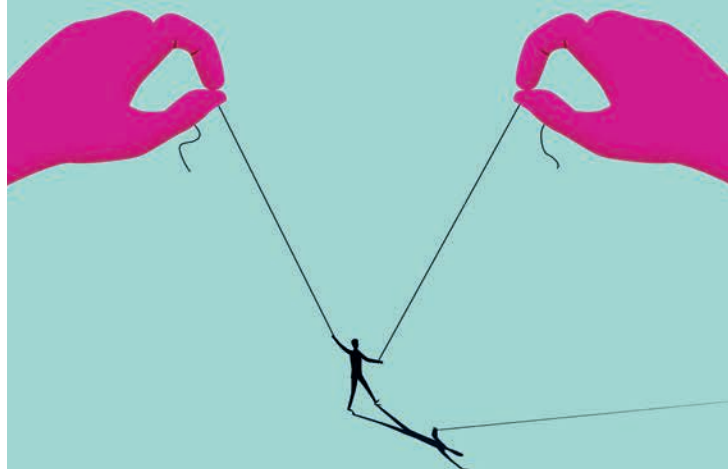
*Så glömmet jag att rita dit ögonen
på ansiktena som i strid ström rusar förbi
oseende, för att ingenting finns att se.
Varse hindren i vägen genom inbyggda radarsystem,
sympatiska drag,
ovilliga att slå av på takten framåt,
springande figurer utan ögon
i givna banor,
passera, färdiga gå.
Spring, ingå i det eviga rallyt
fortare fortare fortast,
skärande smärta dö... nästan...
Stirra tak nöd,
det himmelska.
Så ritat jag ögonen
och repriserna rullar som film,
eftertänksamhet
nu finns någonting att se,
stilla äggskalsvitt.*

LO

Fri
entrée

Propaganda

En utställning om
risken att påverkas.

Forum
för levande
historia

levandehistoria.se

Mustigt i Enskede

Text **Gerd Eriksson** Foto **Magnus Sandberg**

På lastpallar utanför står korgar, pappkassar och mindre säckar fyllda med äpplen i olika storlekar och färger. Och namn på den som lämnat dem. Fyra pappkassar rymmer ungefär femtio kilo äpplen och tumregeln är hälften av vikten tillbaka i must.

– Kunderna bokar tid via sms och ställer kassarna här utanför. Dan efter är äpplena mustade och klara för avhämtning. Vissa kommer också med sina äpplen direkt i en skottkärra, säger Sofia Bonis, huvudansvarig vid Gamla Enskede Musteri.

Det doftar syrligt och friskt i garaget som numera är ett musteri. I ett badkar ligger äpplen på tvätt och rensning innan de ska ner i krossen och malas till en grov massa.

– Badkaret kom nån bärande på ute på Sockenvägen för att slänga, så jag frågade om jag kunde få det. Och en kompis svetsade ställningen det står på. Jag rensar bort äpplen som är mögliga eller övermogna och mjöliga i köttet. De går inte bra att musta. Men att äpplena är bruna, kantstötta eller har skorv på skalén gör ingenting.

Sofia Bonis började med mustningen för elva år sedan. Hon var trött på att plocka

äpplen på marken från de egna träderna och behöva åka ända till Värmdö eller Ekerö för att musta dem. Hon tömde garaget, köpte in en kross och en press och började i liten skala på helgerna.

Nu är hon ledig sju veckor från mitten av september till slutet av oktober för att musta. Annars är hon ambulerande verksamhetschef inom äldreomsorgen.

– Jag mustar lördag till tisdag, men är dålig på att säga nej så ibland står jag här och mustar även onsdag och torsdag. Trycket är högt.

När äpplena kommer ur krossen är de omvandlade till en grovkornig massa.

Med en stor svart skyffel flyttar hon massan till lådor med sildukar och lägger en slags ribbade träplattor emellan. Det ska vara sju lådor på höjden för att det ska bli bra tryck i pressen.

Pressen dunkar som en tändkulemotor när hon startar den och musten sipprar genom en genomskinlig slang ner i en hink.

– Jag kan se på massan innan om det ska bli mer eller mindre must. Saftiga äpplen ger en krispigare massa och mer must, men är massan segare och lite torr blir det mindre.

Hon säger att en del plockar sina

I tältet bredvid Sofia Bonis garage, som är omgjort till musteri, står 3-litersdunkarna redo att hämtas upp av kunderna.

äpplen lite för tidigt. Då kan det bli en rätt sur must. Ett bra tips är att dela på äpplet och se om kärnorna är bruna eller inte.

Äpplet är moget och har fin smak när kärnorna är bruna.

Mats Brokvist är pomolog och trädgårdsmästare, han berättar att det finns 255 olika kända äppelsorter i Sverige och minst lika många sorter som inte har något namn.

Upp till 150 av de kända sorterna går att hitta i Stockholm. Är det någon skillnad på vilka äpplen som växer var i Stockholm?

– Ja, landskapsäpplet i Sörmland är Åkerö och är vanligare i de södra delarna av Stockholm. Medan landskapsäpplet i Uppland är P J Bergius eller Röd Sävstaholm, som det också kallas, är vanligare i de norra delarna av Stockholm.

P J Bergius var en äppelsort som uppkom i Bergianska trädgårdens plantskola och är döpt efter trädgårdens grundare. Medan Åkerö är döpt efter en gård i Sörmland.

Under september och oktober har Mats Brokvist bråda dagar med att åka runt på evenemang på helgerna dit folk kan komma för att sortbestämma sina äpplen, nyligen var han i Tumba Bruk och Norra Ängby Torg.

Han berättar att många äppelsorter härstammar från England, Tyskland och Danmark, och importerades till Sverige

på 1800-talet. En relativt ny sort är Aroma som är en korsning mellan Ingrid Marie och Filippa och togs fram på en gård i Skåne 1947.

Efter provodling kom det ut på marknaden 1973.

– Det finns ett ökat intresse för äpplen och att ta vara på det som växer bland den yngre generationen i dag. På sextio- och sjuttioalet kanske den generationen då rationaliserade bort fruktträd i sina trädgårdar för att de skulle vara lättskötta. Men dagens unga är mer inne på tanken att vara självförsörjande och ta vara på det som är lokalt odlad. Det märks på sortbestämardagarna att det är nya generationer som tar över i våra villaförorter, säger Mats Brokvist.

Vilket är ditt favoritäpple?

– Ribston. Ett äpple som kommer sent på året och har ett fast och aromrikt kött.

Hur gör den som inte bor i villa då och ändå är sugen på äpplen?

Jo, i Stockholms stad finns Frukt- och bärkartan, med ett urval av platser i parker och på allmänna stråk och grönytor där det finns fruktträd eller bärbuskar som är allas.

I en uppmaning till medborgarna att det är fritt fram att plocka står också i kartan att: ”Ibland sitter frukterna så högt att de är svåra att nå. Då är det bäst att du väntar på att den faller ner, så att du inte riskerar att skada dig själv eller trädet”.

Och Skarpnåcks stadsdelsförvaltning har tagit fram en egen karta över sin stadsdel där det finns 22 platser med tips om frukt eller bärbuskar.

Kärrtorpsparken, på Mammans plats i Björkhagen eller i De gamlas lund i Enskededalen är tre tips för den som är sugen på att plocka äpplen.

Till Gamla Enskede Musteri kommer mest folk från närområdet. En av dem är Simon Phillips, som öppnar bagageluckan och plockar fram åtta kassar äpplen.

10 VANLIGASTE ÄPPELSORTERNA I STOCKHOLM

Transparent Blanche
Sävstaholm
Oranie
Maglemer
Filippa
Signe Tillisch
Åkerö
Cox Pomona
Welthy
Ingrid-Marie

Stockholms stads frukt och bärkarta visar ett urval av de platser där det är tillåtet för allmänheten att plocka frukt och bär.

” JAG HAR MÅNGA STAMMISAR OCH FOLK LÄMNAR MELLAN FEMTIO OCH HUNDRA KILO.”

– Det är mycket äpplen i år. Men förra året slog alla rekord, då fick vi nittiosex liter must från ett enda träd. Vi kunde inte dricka upp allt själva, men en kartong äppelmust är en uppskattad present att ge bort.

På Gamla Enskede Musteri är steg ett, två och tre klara, det vill säga tvätt, kross och press. Det fjärde och sista steget är pastöriseringen.

Då värms musten upp till 80-85 grader för att få en bättre hållbarhet och tappas sedan på 3-litersdunkar. Det är där resten av Sofia Bonis familj kommer in. I ett litet tält bredvid garaget sköter nämligen hennes man och äldre barn om själva pastöriseringen och paketeringen.

– Opastöriserad must håller bara tre till fyra dagar. Den pastöriserade håller ett år i rumstemperatur och de allra flesta kunderna vill ha pastöriserat.

Sofia Bonis tycker att det är svårt att exakt säga hur många liter hon mustar under en säsong, men med elva kunder per dag blir det ungefär 440 liter om dagen.

I början provsmakade hon de olika mustningarna men det gör hon inte längre, nu är hon en rutinerad mästermustare. Trots att hon jobbar febrilt under äppelsäsongen har hon svårt att ta emot alla kunder som vill komma.

Musten pressas ur äpplekrossen och slangas ner i en hink och är då redo att pastöriseras och förpackas. Den opastöriserade musten håller 3-4 dagar.

– Det skulle behövas fler musterier i Stockholm där äpplena finns för att undvika onödiga transporter. Jag har många stammisar och folk lämnar mellan femtio och hundra kilo. I slutet av säsongen är det kallt att stå och musta och jag brukar vara rätt trött på äpplen.

När vi lämnar Sofia Bonis och Gamla Enskede Musteri och alla äppelkassar på lastpallarna utanför är det måndag förmiddag och P1 på radion, men på lördagar och söndagar rattar hon över till P3 för att få lite helgkänsla.

Vilket är ditt favoritäpple?

– Det är Gravensteiner som är saftigt och har bra syra. ■

Bistånd. Allt fler söker hjälp hos frivilligorganisationer. Men socialtjänsten ser inget ökat tryck – ännu.

FÖRDRYGTETT år sedan började larmen från frivilligorganisationer komma – allt fler människor sökte akut hjälp. Trycket har fortsatt öka i takt med att priserna i samhället stigit. Nu i september höjde Riksbanken styrräntan igen och Fastighetsägarna Stockholm vill höja hyrorna med tolv procent.

– Den som förut låg strax över marginalen har nu tippat över och hamnat under, säger Per-Johan Fernström, verksamhetsutvecklare på Frälsningsarmén.

Men socialtjänsten har inte märkt av det här. Antalet ärenden hos ekonomiskt bistånd har

inte ökat – tvärtom.

– Det brukar alltid vara så här, det är en eftersläpning från när frivilligorganisationer ser nåt till att kommunen drabbas av det, säger Per-Johan Fernström.

Även Åsa Paborn, direktor för Stockholms Stadsmission, pratar om en "eftersläpning".

– Det beror på flera saker. Det är lägre trösklar in till civilsamhället och det finns ett bristande förtroendet för myndigheter.

Det har funnits en desinformationskampanj om att socialtjänsten tar ens barn.

Hon påpekar att en del inte är berättigade till ekonomiskt bistånd. De kan ha ett jobb men har svårt att få ekonomin att gå ihop – "arbetande fattiga".

Per-Johan Fernström berättar att det finns en stor skam, särskilt hos äldre personer.

– Det upplevs inte som lika skamfyllt att äta lunch i gemenskap i en kyrka, än att gå till socialtjänsten.

REDAN EN HALVTIMME innan Frälsningsarméns Templet på Östermalm öppnar är kön utanför lång. Stefan Söderström

Göran Larsson

och hans vän Roger, som inte vill medverka med sitt efternamn, är två av morgonens gäster. De kommer bland annat hit för att få matlådor.

– Pensionen har inte ökat på samma sätt som matpriserna. Man har mindre och mindre varje månad, säger Roger när han satt sig vid ett av frukostborden och ser sig omkring i matsalen.

– I dag är det oerhört mycket folk. Det är många nya som kommer hit, som vi inte har sett förr.

– Unga tjejer också, kommenterar Stefan Söderström som berättar att han själv hade jobb och bostad – "rubbet".

– Min vän dog i en olycka och jag började dricka. Men Templet har hjälpt mig, räddat mig. Jag får också bra hjälp hos soc nu.

Göran Larsson, omsorgskon-sulent på Templet, träffar många som aldrig har behövt be om hjälp tidigare. En hel del är ensamstående mammor.

– Kyrkorna har häcken full. Vad ska vi göra? Folk ska inte behöva svälta.

"Kyrkorna har häcken full. Vad ska vi göra? Folk ska inte behöva svälta."

Stefan Söderström och Roger noterar att det är allt fler som söker sig till Tempets verksamhet.

MARIA HAGSTRÖM

Templet serverar frukost och delar ut matlådor, matkassar och matkort på ICA eller Lidl.

– Det händer att vi betalar en eräkning eller hyra. Pengarna kommer från stiftelser och fonder.

Göran Larsson anser att det offentliga skyddssystemet inte hänger med. Även om en person söker hjälp hos socialtjänsten eller Försäkringskassan så kan det ta tid innan pengarna kommer.

– Det är svårt att få sjukersättning, det är många avslag hos oss och det är många som inte klarar av att söka ekonomiskt bistånd. Det är mycket papper som ska in. Allt har blivit svårare.

Ser du någon ljusning?

– Jag tror att det blir värre. Nöden börjar bli för stor. Politikerna måste förstå att det här håller inte.

Jan Jönsson (L), oppositionsborgarråd i Stockholms stad och tidigare socialborgarråd, lämnade i våras in en skrivelse till socialnämnden tillsammans med Kristin Jacobsson (C) och Andrea

Hedin (M), där de tog upp larmen från frivilligorganisationer.

– I en storstad som Stockholm är civilsamhället viktigt för att hantera sociala problem. Staden har tidigare i kriser gått in med akuta medel för att civilsamhället ska klara det. Vi föreslog nu 15 miljoner kronor. Svaret vi fick var att staden inte kan se att ekonomiskt bistånd har ökat, de verkar inte tycka att situationen är så allvarlig. Det avslogs helt enkelt. ■

HJÄLPSÖKANDE I STOCKHOLM

■ **Stadsmissionens öppna verksamheter hade dubbelt antal besök januari 2023 än januari 2022.**

■ **Hos Frälsningsarmén ökade antalet hjälptillfällen med 37 procent 2022. Och med 34 procent de första fyra månaderna 2023.**

■ **I Stockholms stad fick 7230 hushåll per månad ekonomiskt bistånd.**

"En oerhört svår ekonomisk situation för många just nu"

Alexander Ojanne (S) är social- och trygghetsborgarråd.

– Jag är medveten om att det är en oerhört svår ekonomisk situation för många just nu. De ideella aktörerna gör ett fantastiskt arbete med att nå människor i behov. De har också ett viktigt jobb i att lotsa vidare till socialtjänsten.

Varför ökar inte ärenden vid ekonomiskt bistånd?

– Det kan bero på stadens arbetsmarknadsinsatser inom Jobbtorg Stockholm och arbetet mot felaktiga utbetalningar liksom Arbetsförmedlingens aktivitetsstöd. Människor kan

Alexander Ojanne

PRESSBILD

också tycka att det känns svårt att behöva söka hjälp och det hoppas jag ska förändras.

Kommer fler behöva ekonomiskt bistånd framöver?

– Vi ser inga tecken på det, tvärtom. Skulle det öka kommer vi möta upp behovet.

Kommer stadens stöd till frivilligorganisationer öka?

– I Stockholm lägger vi i år 100 miljoner kronor på föreningsbidrag till verksamheter som kompletterar stadens sociala insatser. Samtidigt leder hög inflationen och lågkonjunktur till tuffa prioriteringar. I dagsläget har vi inte fattat nåt beslut om att i år utöka summan.

SHUTTERSTOCK

Nya gränser för riskbruk av alkohol

Den som dricker tio standardglas i veckan eller mer har ett riskbruk. Likaså den som dricker minst fyra glas vid ett och samma tillfälle, en gång i månaden eller oftare. Då bör hälso- och sjukvården erbjuda stöd i form av exempelvis rådgivande samtal.

Socialstyrelsen har sett över riskbruksgränserna som riktar sig till vård. Gränsen för män sänks till 10 standardglas per vecka - samma nivå som för kvinnor.

– Bedömningen är att riskbruksgränsen bör vara densamma för män och kvinnor eftersom risken för ohälsa är ungefär lika stor för båda grupperna vid de här nivåerna

av alkoholkonsumtion, säger Thomas Lindén, Socialstyrelsen.

Men vården behöver alltid göra en individuell bedömning.

– Risken varierar mellan individer och beror till exempel på hur gammal man är, dryckesmönster och hur man mår i övrigt. Det är viktigt att stödja de personer som har störst behov, för att de ska kunna minska sin alkoholkonsumtion.

Socialstyrelsens definition av riskbruk grundar sig på den senaste forskningen, samråd med experter och andra myndigheter samt andra länders rekommendationer.

Ett standardglas motsvarar 33 cl starköl, 12-15 cl vin eller knappt 4 cl sprit.

Ny bok om beteendeproblem

I boken *Beteendeproblem i socialt arbete bland utsatta beskrivs, utifrån vetenskapliga rön, hur personal kan möta personer med problemskapande beteenden*. Författarna Bo Hejlskov Elvén, legitimerad psykolog, och Patrick Hansén, verksamhetschef inom

hemlöshet hos Räddningsmissionen, förespråkar lågaffektivt bemötande.

Bokens kapitel inleds med korta fallstudier, där läsaren möter personer med olika typer av beteendeproblem. Den avslutas med ett studiematerial.

814

människor dog av förgiftning 2022 – en ökning från 723 året innan. De senaste årens trend med minskat antal dödsfall har stannat av, enligt Rättsmedicinalverket. Störst procentuell ökning har zopiklon, som används mot sömnbesvär.

60

procent av de personer som är aktuella för LVM-utredning i Stockholm stad har en NPF-diagnos, enligt kommunens granskning av 96 ärenden.

ORD FRÅN GATAN

”Jag skriver för bröd. Jag skriver i nöd. Inte mycket att säga i övrigt.”

Från # 199 av signaturen **Lurken**. Han publicerade sina dikter i tidningen under några år. Och bar omkring sina alster i en mapp märkt ”En Burksamlares Visor”.

HALLÅ

Lägesrapport från en säljare

JOHANSSON

Jan Wallins grafiskt mönstrade byxor har ingenting med hans nyväckta skivarlust att göra.

Tillbaka bland bokstäverna

Efter lite stiltje på skrivfronten har Jan Wallin börjat formulera sig i skrift igen och publicera sina texter i tidningen. Det gick till som det brukar.

Det är ett tag sen du skrev något.

– Jag har flyttat, det var lite bökgigt med flytten och innan dess. Jag låg och tänkte som jag brukar göra på

kvällen: ”jag måste komma på nåt att skriva om”, och då kom en ramsa i huvudet som det kändes värt att spinna vidare på.

Skrev du ner den direkt?

– Ja, för att komma ihåg den. Sen tittade jag på den dan efter och tänkte att ”den är väl inte så dålig” så jag fortsatte på den så det blev en grej av den. Jag fortsatte skriva på den på kvällen, så mycket jag kunde. Sen putsade jag lite på den dan efter.

Har du skrivit fler texter sen dess?

– Ja, jag har skrivit på några stycken sen dess, som jag börjat på men inte lämnat än. Det är inte så mycket innehåll kvar, mest putsande på dem.

– Det tidigare jag skrivit som blivit publicerat var texter som kom till under en ganska kort tidsperiod. Det har blivit så genom åren, texterna har kommit i skov, det ena ger det andra och sen fortsätter jag skriva.

ULF STOLT

Köparnas svar på säljarnas tack-sms för Swish-köpet

”Köpte tidningen för att den är bra och för att du hade ett sådant vackert leende.”

”Det är vi som ska tacka för att du erbjuder mig och min tonårsdotter att ta del av verkligheten. Min dotter hade många frågor efter att hon tittat i tidningen.”

”Priset på 80 kronor var ovärderligt i jämförelse mot den glädje vi fick genom den hövlighet och charm du visade mig och min sambo på Mariatorget.”

”Det var så trevligt att prata med dig på fyra olika språk - svenska, tyska, franska och engelska. Jag och min vän är fortfarande imponerade över dina språkkunskaper. Känns som jag träffade ett geni idag.”

Alla svar förmedlas till respektive säljare.

Säljaren **Hanna** tackar för köpen den här månaden och ser fram emot nästa månads försäljning.

MISSA INTE

HÖSTSPURTEN!

SÄKRA PLATS TILL SÄSONGENS SISTA MATCHER

HERRARNA, TELE2 ARENA:

SÖNDAG	1/10	17:30	HAMMARBY-GÖTEBORG
SÖNDAG	8/10	17:30	HAMMARBY-HÄCKEN
MÅNDAG	30/10	19:00	HAMMARBY-SIRIUS
SÖNDAG	12/11	15:00	HAMMARBY-HALMSTAD

DAMERNA, HAMMARBY IP:

SÖNDAG	1/10	13:00	HAMMARBY-UPPSALA
LÖRDAG	7/10	15:00	HAMMARBY-KRISTIANSTAD
LÖRDAG	21/10	15:00	HAMMARBY-LINKÖPING
SÖNDAG	5/11	15:00	HAMMARBY-HÄCKEN

BILJETTER!

HAMMARBYFOTBOLL.SE

HAMMARBY
FOTBOLL

Företagsprenumeration

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på den här sidan? Kontakta oss:

HERMAN SUNDGREN
Tel: 08-545 953 94
Mejl: herman@situationsthlm.se

ZBK

ARVET

CASTELLUM

FLOWY

INDUSTRI VÄRDEN

3d0 arkitekter ab

AXFAST
UTVALDA LÄGEN

CEDERQUIST

Flyttpoolen
08-770 00 00

Indutrade
Industrial Components

KSF
KONSUMENT FÖRENINGEN STOCKHOLM

Abaton
PRODUKTION AB

BENGT DAHLGREN

CERTE REVISION

Fora

inplenion.

LENNART ERICSSON FASTIGHETER AB

gddg
Ett företag inom SKR

BOLIDEN

chefakademin.

gibon

IT-UNDERHÅLL
I STOCKHOLM AB

Liberalerna

ADVOKATBYRÅ
Thomas Bodström

Bonnier Fastigheter

CHINA TEATERN

GROVA LUND

iiiriiiis
utvecklingscenter

LIME TRAVEL
- SINCE 1995 -

AceRail
www.acerail.se

BOTKYRKABYGGEN

constantclean
CARWASH EQUIPMENT SINCE 1987

H2M

inResonance
Always in Tune

LG

afa
FÖRSÄKRING

BRANDKÖTORET
Förskingens Zinskingskåda

CWS CWS.COM

investor

m3 BYGG

aimo park

Brokerway

DANVIKSHEM

HAMMARBY IF

iterum
EDUCATION

M Ekholms
konsulttjänst AB

Akademikerförbundet SSF

Brunnberg & forshed

dina Dina Försäkringar

HAMMER & HANBORG

Mekonomen

Akademikernas a-kassa

BTH BYGG

EM
EINAR MATSSON

HANSA PROJEKT

MEMFIS

ALLBA

BYGGMÄSTAREFÖRENINGEN
BF

El & Marinteknik
Stockholm
08-410 777 00 | www.elmarin.se

JANKE
WIKHOLM

MIKAs
Etabl. 1986
STOCKHOLM

ANDERS BODIN FASTIGHETER

BYGGNADS

ERSTA DIAKONI

Hertz

JÖRGENSENS RÖR AB

APHOS

Capio Psykiatri

FAMILJEBOSTÄDER

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

Stiftelsen Oscar Hirschs Minne

FF Profilreklam AB

hiQ

ALLSERVICE

Finance Recruitment

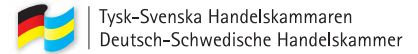
HRM
Affärsutveckling
Relationer med affärsförklar

Kommunal.

Flinks
JÄRN

IKANO
Bostad

KPA

"ABBA ÄR MER PRÄGLADE AV SVERIGE ÄN MAN KANSKE TROR"

Med boken *Vemod undercover* berättar **Jan Gradvall** en större historia om Sverige och ABBA, men med blicken utifrån.

BOK Han visste att han ville börja "Vemod undercover" med att Benny Andersson ligger på golvet i Polarstudion och lyssnar i lurar på låten "The Day Before You Came" – som i 39 år antogs vara den sista ABBA-låten.

– När jag gjorde research kom jag att tänka på byggnaden Sportpalatset och grävde vidare, och där hittade jag att Bruno Liljefors bodde högst upp i huset en tid. Och det här med fåglar – låten hette ju "Den lidande fågeln" som arbetsnamn. ... Och Benny har ju återkommit till fåglar, han gjorde den här cd:n *Fågellåten i Sverige* långt senare.

Vasastan har varit kulturjournalist Jan Gradvalls kvarter i Stockholm, han har bott där sedan 1990. Men det är också till dels ABBA:s kvarter. Polarstudion, byggd 1978 och där de sista tre skivorna spelades in, låg på S:t Eriksgatan precis på

andra sidan bron på Kungsholmen. Några kvarter norrut på Karlbergsvägen ligger det som då hette Metro-nomstudion, men som i dag heter Atlantisstudion, där de spelade in bland andra "S.O.S" och "Mamma Mia".

– De var frustrerade över att Atlantisstudion alltid var fullbokad, de var tvungna att jobba så otroligt snabbt. I Polarstudion skulle de kunna hålla på länge, men den var så dyr så de hyrde ut den hela tiden. När Benny gjorde klart "The Day Before You Came" fick han va i den lilla studion, en västtysk sångare hade hyrt den stora.

2013 INTERVJUADE Jan Gradvall de fyra medlemmarna i ABBA i Dagens Industri – det var första gången på 30 år som de

fyra medverkade i samma artikel. Sedan dess har han intervjuat dem var och en i olika sammanhang.

– Jag har känt att det dels finns en story om dom som inte berättats, men framför allt finns

det en större historia som inte berättats om varifrån ABBA kom, hur präglade de är av Sverige, hur de formats av Sverige och även påverkat Sverige.

Bokens titel refererar till Benny Anderssons beskrivning av ABBA:s musik.

– I folkmusiken i Sverige finns den här kombinationen av vemod och nåt glatt. De speglar ju väldigt mycket kultur från norra halvklotet. Benny talar om Vodkabältet – i Sydeuropa dricker man vin, vi här uppe dricker vodka.

När han skrivit boken har han försökt ha en utifrånblick på ABBA, försökt se på dem som omvärlden ser på dem.

– Det blir intressant att försöka förklara ett fenomen som raggare eller dansband – vi vet vad det är utan att tala om det. Men när man ska förklara raggare eller dansband så är det ganska udda, konstiga fenomen. De har lånat attribut från USA men är nåt unikt svenskt.

När ABBA efter 39 år släppte ny musik 2021 gjorde de inte som de flesta andra världskändisar som gör comeback – sjöng duett med, eller samarbetade med unga, aktuella världsstjärnor.

– De satt i Bennys studio på Skeppsholmen och spelade in, så de har alltid spelat in allt här i stan.

ULF STOLT

”Ett jazzsolo i tusch” är en utställning på Fasching som under hösten visar ett urval av konstnär Martin Ehrlings liveteckningar från scenkanten de senaste 25 åren. Sedan 1997 har han parkerat sig nära scenen på Fasching eller Stockholms Jazz Festival med penna och block och tecknat av musikerna på scenen, lika live som de framför sin musik.

MARTIN EHLING

SUSANNE WALSTRÖM

Teaterterroristerna inviger nygammal scen

TEATER Urpremiären av föreställningen Teaterterroristerna av Michael Segerström invigde Boulevardteatern 1985. I 34 år spelades teater i lokalerna på Götgatan 73, fram till för fem år sedan. Nu väcks scenen till liv igen när Ö2scenkonst flyttar in med samma öppningsföreställning – Teaterterroristerna.

Det är en skruvad komedi om en fri teatergrupp i kris. Teaterchefen är försvunnen, telefonen ringer i ett, Kronofog-

den knackar på dörren och snart är kulturministern inblandad.

Teaterterroristerna, som spelas 30 september-15 oktober, är en hyllning till den fria scenkonsten och en föreställning om kulturens förutsättningar och plats i samhället. Aktuell för 40 år sedan och aktuell i dag.

MARIA HAGSTRÖM

Ö2scenkonst Södermalm blir fri-gruppens andra scen. De har även en teaterverksamhet på Kungsholmen.

ANNA REINBERG

DHR firar 100 år med show

JUBILEUM ”Inte helt 100” är en föreställning om livets skörhet och kampen för människovärde, med Jesper Odelberg och Bandet Går. Den spelas 5 oktober på Hallunda Folkets hus och är en del av DHR:s hundraårsjubileum.

Sedan 1923 har DHR jobbat för att personer med nedsatt rörelseförmåga ska kunna vara delaktiga i samhället.

– Jesper Odelberg är en ikon inom funktionsrättsrörelsen. Han blandar skratt och smärta i sin show och är en av de många som bidragit till att göra oss med funktionsnedsättning mer synliga i samhället säger Åsa Strahlemo, förbundsordförande för DHR.

MARIA HAGSTRÖM

70

olika recept på kål, från kimchi till sauterad spetskål plus nerdig kålfakta samt en nyskriven novell av Karolina Ramqvist. 12 oktober kommer **Kålkokbok** av Martin Nordin, Victoria Nordström och Pelle Bergström.

333

är låg Vasa på botten innan skeppet bärgades. I serien ”Vasaskeppets hemlighet” avslöjas nya detaljer om skeppet, besättningen och samtiden. Visas i två delar på SVT play från 24 september.

DET ÄR NU DET ÄR MONSTRETS TID

HUMOR Proppmätta pojken Jönsson, Hadar med sina armar av asbest och vattenmonster Ingegärd som blev förändrad av vattengympan.

Det här är tre av de monster som dyker upp i Olof Wretlings, Mattias Franssons och

Sven Björklunds nya humorföreställning ”Monstrets tid”.

– På otroligt kort tid har mänskligheten upplevt industrialiseringen,

enorm teknisk utveckling, införande av kapitalistiska mekanismer och exploatering av naturen. Det vilar en tydlig känsla av slutpunkt över mänskligheten, säger Mattias Fransson.

PRESEBILD

Olof Wretling fyller i: – Monster kan vara klassiskt läskiga och bo i källaren, eller ett projekt som upptar ens huvud och blir till ett monster. ”Monstrets tid” har premiär på Klarascenen 6 oktober.

ULF STOLT

TRE KORTA

PRESSBILD

LÅT

Max

Dj Martin Sandberg

Nu finns det knappt några Jan kvar. Vart har Jan tagit vägen? Hur mår Jans barn? Ärliga frågor ställda i folkviseton till 70-tals-snäll nylonsträngad gitarr.

VICTOR FRANQWISKA

FEST

50 Years of Hip Hop

21 oktober firas hiphopens födelse – festen 11 augusti 1973 på 1520 Sedgwick Avenue i Bronx. Polarprisvinnaren Grandmaster Flash kommer. Plus en mängd andra artister.

JOHAN BERGQVIST

BOK

Istid, Tom Malmquist

Ett journalistiskt avslöjande av en spelskandal slår sönder en far- och sonrelation. En önskan på en dödsbädd. Genom decennier mot nutiden och parallellerna till hans eget liv.

PRESSBILD

Bortom det som ser fint ut

KONST Det senaste året har åtta nordiska konstnärer mötts i projektet "Allt ser fint ut". Under Stockholm Craft Week ställer de ut på PLATINA 5-7 oktober.

– Temat för utställningen tar avstamp i hur sociala medier eftersträvar en önskan om att upprätthålla en fasad om framgång och hur allt ser fint ut. Utställningen berör något väldigt centralt för vår samtid och det individualistiska med oss med att inte vilja visa sårbarhet eller misslyckande, säger Anna Tedestam, en av konstnärerna.

Hon beskriver sitt konstnär-

skap som ett sökande av längtan, väntan och förväntan – i livet och med leran som ett föränderligt material. I "Allt ser fint ut" medverkar hon med keramikskulpturer med fria öppningar.

– Hålet och öppningen i verken är en indikation till vad vi kan se och vad som finns bortom det. Det är en fram och en baksida som möts med en in- och utsida där övergången är ett hål eller i det här fallet ögon som fönster.

MARIA HAGSTRÖM

Stockholm Craft Week pågår 4-8 oktober med programpunkter runt om i Stockholm.

The Electric Kool-Aid Acid Test Tom Wolfe

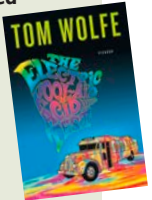
BOK Senast det bedrevs seriös forskning kring användningen av psykedeliska droger för behandlingen av vissa psykiatriska diagnoser, sammanföll det tyvärr med att hippierörelsen annekterade substansen.

Med Cowboy Neil bakom ratten – precis som Grateful Dead beskriver det i låten "The Other One" – åkte Ken Kesey och The Merry Pranksters hit och dit över USA med bussen Furthur och predikade de psykedeliska drogernas förträfflighet.

Under några veckor hängde journalisten Tom Wolfe med ombord på bussen och observerade och utan att anteckna särskilt mycket bara han lyssnade och kom ihåg. När boken kom ut i augusti 1968 hade LSD varit förbjudet i ett år. Woodstock låg ett år in i framtiden, knivbladet som blänkte till i Altamont ytterligare en bit bort.

President Nixon hade började skissa på The war on drugs, all seriös forskning om psykedelia stoppades. Och Tom Wolfe blev en förgrundsfigur inom New Journalism-genren.

ULF STOLT

Förra månadens krysslösning.

A crossword puzzle grid with some letters filled in, such as 'ASA', 'HSA', 'STRANDADE', 'LAREL', 'APAN', 'SÅREGNARELIEF', 'ORNA', 'SIAM', 'SÅGA', 'KÖRASÅKTRAFIK', 'HARENHÄVALÄST', 'INSTABILADAGS', 'ETORTSBOGLAT', 'LÖNTKORKA', 'EVIGABEDARRAT', 'NEGATION', 'NY'. The puzzle is partially solved.

”Dess främsta syfte är att medelst bibehållen skärpa hålla all usel mainstream-kultur ifrån sig.”

Andres Lokko i SvD 17 september angående Socialstyrelsens alkoholrekommendationer. Han skriver om Ian MacKaye från bandet Fugazi, tillika uppfinnare av hardcore-fenomenet straight edge, som anser att nykterhet är en militant motståndshandling.

LYMME													VALDE LENNON	STEVEN TYLERS BAND
BÄR PÄLS													HÖRS UVEN	
LÄSES I ÖREBRO			HAFT KUNSKAP OM										MUSIKALISK BRUN	
GÄR EN DEL I													GÖR INGA I BÄTEN	
FÖRE ERICSSON													SER BRA	ASTAT KORT
KAN DRIVA PLAN BÖR LÄRARE VARA				KOMMA SOM ETT SKOTT	BÖKIGT	DELAR MED SIG		BYGGA BORT SNUSK	TOG LÅNGA STEG	GÖRS STÖRRE				
										PULS I MUSIKEN KÄNT NÅGOT INNAN				
I FLÅTA	HÄSTHALT					KONSTHÖGSKOLA							GICK FÖRE EURON	
VILL MYCKET MER		DEN HAR ETT ÖGA ASK MEN INTE EM-BLA									SOM DEN HALVKLOT FÖR OSS			
PISTPLATS UGNSLADOR			GÖR MÄN MÖR			UPPRÄTTELSE ORT I SÖRMLAND								
									BÖNOST SES PÅ BABY					STARTEN PÅ FÄRDEN
PASSA BRA IN	STORA TRUMMAN					FÖRE KLINT STRIMMAT				BLI UTSATT FÖR VRESIGT				
								VAR BIRGER KNÄ-LÅNGDS-MODE						STOR SKALBAGGE
ANVÄNDS MED NYA		ANHÄLLA		JAPANSKA KRIGARE GÅR ÅT MÅNGA HÄLL										
SKYDDAR LIKT LÄ	ACCENT										TRÄ VÄRNINGSPLANET			
	SKALL													
DUBBELPREFIX				ANVÄNDS FÖR ATT STOPPA REPRISÖNSKAN					OOLONG BÖJLIG LINJAL			GÅR BÅDE VINTER OCH SOMMAR GRÄSSORT		
KAN GRISA		ORD FÖR OSS				KAN VARA VISA				TARIFF				
MOJNAT								FRAMTONINGEN						

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du, när du bläddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss. Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Den stolta vinnaren belönas med samlingsskivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga* från det prisbelönta radioprogrammet *RadioSkugga* från 2012.

Andra och tredje pris är ett nyckelband med *Situation Sthlms* logga på.

Kryssvinnare #307:
Lotta Danielsson, Farsta

Nyckelband:
Mikael Sandberg, Luleå
Hanna Lövgren, Malmö

Se förra månadens lösning på sidan 46.

©TanksportFoto: Getty Images

Namn:

Address:

Postadress:

Stockholmskryiset är ett samarbete mellan Situation Sthlm och tidningen Kryiset, en månadstidning för alla kryssintresserade.

Enligt utredningen "Personlig hygien – en problem-inventering" är slutsatsen att man lämpligast duschar naken.

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBLIBLIOTEK

Oktober 1975. Spanska separatister, dragster och utredd analfabetism

EN REPRESENTANT FRÅN den baskiska separatist rörelsen ETA är i Stockholm för att vädja för elva fångslade kamraters liv. Fem av dem avrättades för tio dagar sedan av general Franco. Han tror att en beslutsam internationell opinion kan rädda de som nu är fångade.

Troligen blir det en hyreshöjning med tio kronor per kvadratmeter i de kommunalas bostadsbolagens hus.

Författarcentrum och

Konstnärscentrum tar över tre av Pressbyråns stängda kiosker i tunnelbanan – vid Gärdet, Zinkensdamm och Midsommarkransen. Det kommer att erbjudas alternativ, ickekommersiell musik, konst och litteratur.

Hans Alfredson tilldelas en Guldbagge för *Ägget är löst*.

Ann-Marie Lavesson är en av många tunnelbaneförare som blivit sjuka av luften från värme-fläkten i tagmodellen C-6.

ENLIGT TVÅ UTREDNINGAR, bland annat en av Skolöverstyrelsen, är drygt 100 000 svenskar analfabeter.

Strid i Stadshuset om den vedertagna lägenhetsfördelningen 25-50-25 – 25 procent smålägenheter, 50 procent treor, 25 procent fyror eller större – ska fortsätta gälla vid saneringen i innerstaden.

Reymersholm vinner med 5-0 över Visby AIK i division fyra

och går upp i division tre.

Vaxholm har bara en ambulans och landstinget vill inte betala för att bemanna en till.

Stockholms enda moské ligger mitt i trafiklarmet vid Alviksplan. Den är mötesplats för de drygt 5 000 muslimer från 32 länder som finns i Stor-Stockholm.

Fastighetsdirektör Hans Åkerlund deklarerar högst inkomst i landet: 8.1 miljoner kronor.

NÄSTAN VARJE LÖRDAG körs det illegal dragster länges en raksträcka i Tumba. Hastigheter över 200 kilometer i timman har uppmätts.

En självsökande polisradio 70/160 Mhz, 8 kanaler, 12/220 v, teleskopantenn kostar 965 kronor.

Tjugo lärare förflyttas från sina tjänster årligen i Stockholm. Fysiska eller psykiska sjukdomstillstånd, samarbetsvärigheter med kollegor, elever och föräldrar samt disciplinsvärigheter är oftast orsaken.

Ola Magnell ger ut skivan *Nya Perspektiv*.

Enligt utredningen "Personlig hygien – en problem-inventering" utförd av STU – Styrelsen för teknisk utveckling, definieras personlig hygien som "de aktiviteter vars omedelbara målsättning är rengöring av den mänskliga kroppen". Utredning slår bland annat fast att duschning enklast utförs naken.

ULF STOLT

1957 Folkomröstning om allmän tilläggspension, ATP. Resultatet blir dock svårtolkat. Efter en regeringskris kan Tage Erlander fortsätta regera i en minoritetsregering.

1714 Ämbetet Justitiekansler inrättas – en tjänsteman avsedd att bevaka statens enskilda rätt i alla sammanhang. Den förste innehavaren av ämbetet är Anders Leijonstedt.

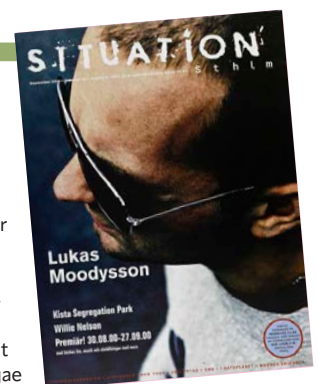
1858 Husbonden förbjöds att aga vuxet tjänstefolk och sin hustru. 1920 utökades förbudet även mot aga av yngre tjänstefolk. Skolagan förbjöds inte förrän 1958.

Ur arkivet: # 42, sept. 2000

Lukas Moodysson är lite tveksam till hur kommande filmen *Tillsammans* kommer att mottas, Kista Science Park och ABC-samhället på andra sidan tunnelbanan är två skilda världar som aldrig möts och SMS ökar explosionsartat – i december förutspås att det skickas 75 miljarder SMS i Europa.

Willie Nelson berättar om sin gamla gitarr, fyra av tidningens säljare porträtteras och ställs ut på ett mexikanskt galleri och läget är akut på Byrån för Bostadslösa. **Per Hagman** ger ut *Skugglegender*, skivaffären "Torsdah" – specialiserad på reggae på vinyl – öppnar på Östgötagatan och på Arkitektmuseum visas "Stockholm Under" om femtio år i tunnelbanan.

DETTA OM DETTA

Värt att veta om
vad som helst

VÄRLDENS FÖRSTA
PACEMAKER

Elfel i hjärtat

En pacemaker opereras in på patienter vars hjärta inte pumpar som det ska, beroende på att de elektriska signalerna som styr hjärtmuskeln sammandragningar inte fungerar.

Hjärtats retledning börjar i sinusknutan i höger förmak, den går sedan vidare till AV-knutan – atrioventrikulärknutan – innan den förs vidare till Hiska bunt, där den delas i två skänklar till purkinjefibrerna som tar impulsen till höger respektive vänster kammare.

I sinusknutan och AV-knutan är konduktionshastigheten 0,05 millisekunder.

Den första pacemakern tillverkades 1958 av Rune Elmqvist. Den opererades senare samma år in i Arne Larsson av kirurg Åke Senning på Karolinska sjukhuset.

Arne Larsson genomgick ytterligare 26 pacemakeroperationer och överlevde både uppfinnaren och kirurgen.

En inopererad pacemaker lyssnar av hjärtats aktivitet och skickar vid behov ut elektroniska impulser för att stimulera hjärtmuskeln att dra sig samman och pumpa blod.

..PÅ HÖRNET

En Stockholmare
mitt i steget

**ÅKE LINDBLAD, 92 ÅR, I
HÖRNET AV STRANDVÄGEN/
GREVGATAN**

”Jag ska träffa
alla mina nam-
nen i slakten”

Bor du i krokarna här?

– Ja, jag bor borta på Grev Magnigatan. Jag är på väg till Hotell Diplomat efter hörnan där borta, jag ska träffa alla mina namnen i slakten för att äta lunch. Vi är åtta personer.

**Är det nåt ni gör regelbundet,
ses och äter lunch där?**

– Nej. Det är andra gången vi ses där och äter lunch. Det var en idé som dök, att det kunde va trevligt.

TEXT **ULF STOLT**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Åke Lindblad frågade om han av artighetskäl borde ta av sig mössan under fotograferingen, men fotografen tyckte att han skulle behålla den på.

HAR DU VALT A-KASSA ÄN?

A-kassan ger alla som är med en grundtrygghet genom hela arbetslivet. Hos oss kan man vara medlem oavsett yrke och bransch, anställd eller företagare. För Akademikernas a-kassa är det utbildningen som räknas och vi finns alltid bara ett samtal bort

Vi ger dig bästa service, hjälp med ansökan och punktliga utbetalningar om du blir arbetslös.

KLICK!

Välkommen till oss på akademikernasakassa.se

Akademikernas a-kassa.

MEGLANCHOLIA

MUSIK Mikael Karlsson TEXT Royce Vavrek efter Lars von Trier

Urpremiär 7 oktober

Nyskriven OPERA
efter Lars von Triers
STORFILM

OPERAN.SE